

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY**

Evidenčné číslo: 17100/I/2011/0327939396

**Oceňovanie, účtovanie a vykazovanie finančného majetku
Diplomová práca**

2011

Bc. Lenka Kročanová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVY
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY**

**Oceňovanie, účtovanie a vykazovanie finančného majetku
Diplomová práca**

Študijný program: 6209 8 02 Účtovníctvo a audítorstvo

Študijný odbor: 3.3.12 Účtovníctvo

Školiace stredisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Školiteľ: prof. Ing. Božena Soukupová, PhD.

Bratislava 2011

Bc. Lenka Kročanová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne na základe teoretických a praktických poznatkov a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

podpis študenta

ABSTRAKT

KROČANOVÁ, Lenka: Oceňovanie, účtovanie a vykazovanie finančného majetku.– Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva. – Vedúci záverečnej práce: prof. Ing. Božena Soukupová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2011, str.74

Cieľom záverečnej práce bolo objasniť pojem finančného majetku ako súčasti celkového majetku podniku, jeho oceňovanie, účtovanie a vykazovanie. Analyzovať jeho súčasný stav z pohľadu národnej i nadnárodnej úpravy. Práca je rozdelená so troch kapitol. Obsahuje dve schémy a 11 tabuliek. Prvá kapitola je venovaná základnej charakteristike finančného majetku z oboch pohľadov. V ďalšej a to druhej kapitole je opísaný hlavný cieľ a použitá metodika práce s vytýčenými čiastkovými cieľmi, na ktorých spracovanie bolo potrebné použiť rôzne metódy vedeckej práce. Posledná tretia kapitola je venovaná oceňovaniu, účtovaniu a vykazovaniu finančného majetku. Z hľadiska účtovníctva je potrebné poznať spôsoby oceňovania, ktoré sú charakterizované podľa legislatívy SR a podľa medzinárodných účtovných štandardov IFRS. Účtovanie finančného majetku je spracované podľa platnej metodiky účtovania v SR. Informácie o finančnom majetku z účtovnej závierky je spracované taktiež podľa národnej i nadnárodnej úpravy. Výsledkom je porovnanie prístupov k finančnému majetku z hľadiska oboch právnych úprav.

Kľúčové slová: finančný majetok, dlhodobý finančný majetok, krátkodobý finančný majetok, investície, majetkové cenné papiere, dlhové cenné papiere, peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov, prvotné oceňovanie, následné oceňovanie, úprava hodnoty, účtovanie, vykazovanie, IAS/IFRS Medzinárodné štandardy finančného vykazovania

ABSTRACT

KROČANOVÁ, Lenka: Valuation, accounting and reporting of financial assets. – Economic University in Bratislava. Faculty of Informatics; Department of Accounting and Auditing. – Thesis Supervisor: prof. Ing. Božena Soukupová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2011, s.74

Objective of thesis was to clarify the concept of financial assets as a part of the total assets of the company, its valuation, accounting and reporting. To analyze its current status in terms of both national and multinational regulation. The work is divided into the three chapters. Thesis includes two charts and 11 tables. The first chapter is devoted to the basic characteristics of financial assets from both perspectives. In the second chapter the main objective of the methodology with the identified intermediate targets is described, in which treatment was necessary to use different methods of scientific work. The last third chapter is devoted to the valuation, accounting and reporting of financial assets. In term of accounting it is necessary to know the valuation methods, which are characterized by the legislation of Slovak Republic and under international accounting standards IFRS. Accounting of financial assets is processed by the valid methodology of accounting in Slovakia. Information on financial assets from the financial statements are also processed according to the national and multinational regulation. The result is a comparison of approaches to financial assets in terms of both legal regulations.

Key words: financial assets, long-term financial assets, current financial assets, investments, equity securities, debt securities, cash and cash equivalents, initial measurement, subsequent measurement, value adjustment, accounting, reporting, IAS/IFRS International Accounting Standards/International Financial Reporting Standards.

O B S A H

| | |
|---|-----------|
| Úvod | 7 |
| 1. Finančný majetok doma a v zahraničí | 8 |
| 1.1. Základná charakteristika majetku podľa slovenskej právnej úpravy a podľa úpravy IFRS | 8 |
| 1.2. Obežný a neobežný majetok | 9 |
| 1.3. Krátkodobý a dlhodobý majetok | 10 |
| 1.4. Poňatie a triedenie finančného majetku podľa slovenskej právnej úpravy a podľa úpravy IFRS | 13 |
| 1.4.1. Finančný majetok podľa národnej úpravy SR | 13 |
| 1.4.2. Finančný majetok podľa IFRS | 15 |
| 1.4.3. Cenné papiere ako súčasť finančného majetku | 18 |
| 1.4.3.1. Dlhové cenné papiere | 21 |
| 1.4.3.2. Majetkové cenné papiere | 25 |
| 2. Cieľ práce a metodika | 29 |
| 3. Oceňovanie, účtovanie a vykazovanie finančného majetku v sústave podvojného účtovníctva | 31 |
| 3.1. Oceňovanie finančného majetku | 31 |
| 3.1.1. Oceňovanie finančného majetku podľa IFRS | 32 |
| 3.1.1.1. Prvotné ocenenie | 35 |
| 3.1.1.2. Následné ocenenie | 37 |
| 3.1.2. Oceňovanie finančného majetku podľa platnej úpravy v SR | 38 |
| 3.1.2.1. Prvotné ocenenie | 40 |
| 3.1.2.2. Následné ocenenie | 42 |
| 3.2. Účtovanie finančného majetku podľa platnej metodiky SR v účtovníctve podnikateľov | 47 |
| 3.2.1. Zobrazenie finančného majetku v podvojnóm účtovníctve | 47 |
| 3.2.1.1. Účtovanie o peňažných prostriedkoch | 47 |
| 3.2.1.2. Účtovanie krátkodobých cenných papierov | 49 |
| 3.2.1.3. Účtovanie dlhodobých cenných papierov | 53 |
| 3.2.1.4. Dlhodobé pôžičky a ostatný dlhodobý finančný majetok | 56 |
| 3.2.1.5. Účtovanie opravných položiek k finančnému majetku | 57 |
| 3.2.2. Vykazovanie finančného majetku podľa právnej úpravy SR | 58 |
| 3.2.3. Vykazovanie finančného majetku v súlade s IFRS | 65 |
| Záver | 73 |
| Zoznam použitej literatúry | 74 |

Úvod

Finančný majetok tvorí významnú súčasť celkového majetku účtovnej jednotky, či už ide o krátkodobý alebo dlhodobý finančný majetok. Finančný majetok je účtovnou jednotkou získavaný buď jej vlastnou činnosťou prípadne investovaním. Prevažná časť však vzniká práve v dôsledku uloženia voľných peňažných prostriedkov do takého majetku, od ktorého v budúcnosti očakáva ekonomický prínos, získaný inou ako bežnou činnosťou účtovnej jednotky.

Diplomová práca sa zaoberá problematikou finančného majetku, jeho oceňovaním, účtovaním a vykazovaním v rámci účtovnej závierky. Problematike finančného majetku sa venuje z hľadiska národnej i nadnárodnej právnej úpravy, čím je možné poukázať na spoločné a prípadné rozdielne prístupy týkajúce sa finančného majetku.

Diplomová práca je rozčlenená do troch kapitol. Prvá kapitola je venovaná základnej charakteristike majetku ako celku a triedeniu finančného majetku podľa slovenskej legislatívy a Medzinárodných štandardov finančného vykazovania.

V druhej časti diplomovej práce je uvedený hlavný cieľ a čiastkové ciele potrebné na dosiahnutie hlavného cieľa. Táto kapitola sa taktiež zaoberá opisom vedeckých metód, ktoré boli použité pri spracovaní diplomovej práce.

Tretia kapitola je venovaná národnej úprave účtovania finančného majetku. Zároveň špecifikuje oceňovanie a vykazovanie finančného majetku pre potreby zverejňovania informácií v účtovných závierkach účtovných jednotiek z hľadiska oboch právnych úprav. Pri oceňovaní finančného majetku sú použité oceňovacie veličiny pre jeho prvotné i následné ocenenie. Práca je zameraná na vplyv opravných položiek a oceňovacích rozdielov, ktoré ovplyvňujú vykazovanie finančného majetku v účtovnej závierke.

1. Finančný majetok doma a v zahraničí v súčasnom období

1.1 Základná charakteristika majetku podľa slovenskej právnej úpravy a podľa úpravy IFRS

Majetkom sú tie aktíva účtovnej jednotky, ktoré sú výsledkom minulých udalostí a je takmer isté, že v budúcnosti zvýšia ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dajú sa spoľahlivo oceniť, vykazujú sa v účtovnej závierke v súvahe alebo vo výkaze o majetku a záväzkoch.¹ Budúcim ekonomickým úžitkom rozumieme schopnosť priameho alebo nepriameho ovplyvnenia tokov peňazí a peňažných ekvivalentov plynúcich do podniku. Budúci ekonomický úžitok môže do podniku plynúť týmito spôsobmi:

- majetok je možné použiť buď samostatne alebo v kombinácii s inými druhmi pri výrobe výrobkov resp. poskytovaní služieb určených na predaj,
- možno ho rozdeliť medzi vlastníkov podniku,
- vymeniť za iný majetok (aktívum),
- možno ním vyrovnáť záväzok.

Podľa medzinárodných štandardov IFRS za majetok (assets) považujeme aktívum účtovnej jednotky t.j. ekonomický zdroj ktorý, je kontrolovaný podnikom a zároveň je výsledkom minulých udalostí a je takmer isté, že v budúcnosti zvýši ekonomické úžitky danej účtovnej jednotky, dá sa spoľahlivo oceniť a je vykazovaný v súvahe alebo výkaze o majetku a záväzkoch. Pre existenciu majetku nie je rozhodujúca fyzická forma ani vlastnícke právo k tomuto majetku.

Za majetok považujeme jeho všetky druhy bez ohľadu na ich charakter, ktorý môže byť hmotný, nehmotný alebo finančný, pričom sa od neho očakáva ekonomický prospech plynúci do podniku.

Základným hľadiskom pre triedenie majetku u nás je hľadisko časové. Na základe tohto hľadiska rozoznávame:

1. krátkodobý majetok,
2. dlhodobý majetok.

¹ Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

Majetok účtovnej jednotky podľa medzinárodných štandardov IFRS členíme:

- a. na základe stupňa likvidnosti,
 - dlhodobý majetok,
 - krátkodobý majetok.
- b. podľa vzťahu k prevádzkovému cyklu.
 - obežný majetok,
 - neobežný majetok.

1.2. Obežný a neobežný majetok

Obežným majetkom podľa účtovných štandardov IFRS nazývame majetok, ktorý spĺňa aspoň jednu z nasledujúcich charakteristík² :

- očakáva sa, že majetok bude zrealizovaný resp. určený na predaj v rámci bežného prevádzkového cyklu,
- sú ním peňažné prostriedky alebo ekvivalenty peňažných prostriedkov, ktorých použitie nie je obmedzené (t.j. obmedzenie sa myslí napríklad tým, že tieto peňažné prostriedky alebo ich ekvivalenty budú zamenené za menu inú, alebo ich použitie na úhradu záväzkov počas 12 mesiacov odo dňa ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka),
- od majetku sa očakáva, že bude zrealizovaný v priebehu 12 mesiacov odo dňa ku ktorému sa uskutočňuje účtovná závierka,
- majetok má účtovná jednotka v držbe za účelom obchodovania

Obežný majetok, teda podľa IFRS zahrňuje taký majetok, ktorý bude spotrebovaný, predaný alebo zrealizovaný účtovnou jednotkou v rámci normálneho prevádzkového cyklu, a v prípade ak sa jeho realizácia neočakáva v rámci 12 mesiacov odo dňa ku ktorému daná účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku. Ak by obežný majetok zahrňoval aj položky, ktorých životnosť prekračuje hranicu 12 mesiacov, je nutné uviesť v poznámkach sumu, ktorá sa bude týkať nasledujúceho účtovného obdobia.

Súčasťou obežného majetku sú :

- peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov,
- cenné papiere, ktoré účtovná jednotka obstarala za účelom obchodovania,

² Medzinárodné účtovné štandardy IAS 1 Prezentácia účtovnej závierky

- zásoby a pohľadávky z obchodného styku (aj v prípade ak ich realizáciu účtovná jednotka neočakáva počas 12 mesiacov odo dňa zostavenia účtovnej závierky).

Všetok ostatný majetok sa v účtovnej jednotke považuje za neobežný.

Neobežný majetok bude teda nehmotný majetok, hmotný, ktorý je používaný v rámci prevádzkovej činnosti. Tiež sem zahrňujeme dlhodobý finančný majetok, budovy a zariadenia, pozemky, majetok, ktorý je účtovnou jednotkou držaný na predaj a ostatný majetok.

1.3. Krátkodobý a dlhodobý majetok

Účtovná jednotka považuje majetok podľa **IAS 1 za krátkodobý** ak očakáva jeho realizáciu, prípadne ho zamýšľa predat' alebo spotrebovať v rámci bežného prevádzkového cyklu, majetok bude držaný primárne za účelom obchodovania, pričom jeho realizácia sa očakáva do dvanástich mesiacov odo dňa, ku ktorému účtovná jednotka zostavila účtovnú závierku. Krátkodobým majetkom sú najmä :

- **peňažné prostriedky** ktorými sú peňažné hotovosti, prostriedky na účtoch v bankách, šeky, poukážky a **peňažné ekvivalenty**, predstavujúce krátkodobé vysoko likvidné cenné papiere so splatnosťou v krátkom časovom horizonte, ktoré môže účtovná jednotka okamžite vymeniť za vopred známu sumu peňažných prostriedkov. Sú nimi napr. vklady na termínovaných účtoch, cenné papiere na obchodovanie,
- **zásoby**, ktorých doba obratu je obdobie do jedného roka. Zaradujeme sem materiál, výrobky, tovar a nedokončenú výrobu,
- **krátkodobé pohľadávky**, ktorých doba splatnosti je jeden rok,
- **krátkodobý finančný majetok**, je účtovnou jednotkou obstarávaný primárne za účelom dosiahnutia zisku z cenových pohybov v krátkodobom časovom horizonte. Uvedený majetok má byť súčasťou portfólia na predaj, kde budú evidentné dôkazy o tom, že sa v rámci neho obchoduje a dochádza k dosahovaniu výsledkov z obchodovania s týmto majetkom. Patria sem cenné papiere majetkového, dlhového charakteru, deriváty, pokiaľ nie sú účtovnou jednotkou použité ako zabezpečovací nástroj krátkodobé pôžičky poskytnuté účtovnou jednotkou,
- **krátkodobú časť dlhodobého finančného majetku.**

Všetok ostatný majetok považuje účtovná jednotka za dlhodobý.

Do **dlhodobého majetku** podľa účtovnej jednotky zaraďujeme predovšetkým:

- **dlhodobý nehmotný majetok**, predstavuje identifikovateľný nepeňažný majetok, ktorý nemá fyzickú podstatu (identifikovateľnosť predstavuje možnosť oddeliť tento majetok od podniku resp. tento majetok vzniká na základe zmluvných alebo iných zákonných práv). Zaraďujeme sem napr. patenty, licencie, obchodné značky, receptúry a iné.
- **dlhodobý hmotný majetok**, je majetkom, ktorý má fyzickú podstatu obstaraným za účelom použitia v rámci bežnej podnikovej činnosti, (t.j. pri výrobe, predaji výrobkov, tovaru a služieb príp. inej prevádzkovej činnosti) a od ktorého sa očakáva jeho použitie po dobu dlhšiu ako jeden rok.

dlhodobý finančný majetok, predstavujú ho najmä cenné papiere a podiely, sú finančným majetkom s pevnou alebo stanovenou výškou platby, dátumom splatnosti a pri ktorom má účtovná jednotka jednoznačný zámer a schopnosť držať tento majetok do dátumu jeho splatnosti.

- **dlhodobé pohľadávky a dlhodobé pôžičky**, ktorých doba splatnosti bude dlhšia ako jeden rok.

Krátkodobým majetkom podľa platnej právnej úpravy v **SR** rozumieme majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu nie je viac ako jeden rok.

Krátkodobý majetok členíme na:

- **zásoby** v účtovnej jednotke predstavujú krátkodobý (obežný) majetok, nakoľko nie sú určené pre dlhodobé používanie pri činnosti účtovnej jednotky, ale ich potreba súvisí s bežnou hospodárskou činnosťou, ktorú predstavuje výroba, poskytovanie služieb alebo obchodná činnosť. Zásoby predstavujú:
 - materiál,
 - tovar,
 - nedokončená výroba, výrobky, zvieratá a polotovary vlastnej výroby.
- **krátkodobý finančný majetok**,
 - peňažné hotovosti a ekvivalenty peňažných hotovostí, ktorými sú napr. šeky, poukážky, ceniny,
 - účty v bankách,
 - peniaze na ceste,

- cenné papiere považované za krátkodobý finančný majetok ktorými sú:
 - majetkové cenné papiere určené na obchodovanie,
 - dlhové cenné papiere na obchodovanie,
 - dlhové cenné papiere držané do doby splatnosti so splatnosťou najviac jeden rok,
 - vlastné akcie a vlastné obchodné podiely,
 - ostatné realizovateľné cenné papiere.
- **krátkodobé pohľadávky**, sú tie pohľadávky, ktorých dohodnutá doba splatnosti je najviac jeden rok.

Za **dlhodobý majetok** považujeme majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu presahuje obdobie jedného roka.

Dlhodobý majetok môžeme členiť na :

- **dlhodobý nehmotný majetok**, je majetok , ktorý nemá fyzickú podstatu, avšak od vlastníctva tohto majetku sa očakáva budúci ekonomický úžitok pre vlastníka a ich doba použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok. Do tohto majetku zaraďujeme napr. obchodné značky patenty, autorské práva, softvér.
- **dlhodobý hmotný majetok**, je v účtovnej jednotke držaný na použitie vo výrobnom procese v súvislosti s predajom tovaru, poskytovaní služieb, na prenájom iným subjektom alebo na administratívne účely a očakáva sa, že tento druh majetku bude účtovná jednotka používať dlhšie ako jedno účtovné obdobie t. j. jeden rok. Patria sem pozemky, stroje a zariadenia, stavby, dopravné prostriedky, inventár a nábytok. Tieto zložky majetku sa v súvahe uvádzajú v účtovnej hodnote (t.j. obstarávací cena majetku znížená o akumulované odpisy prípadne opravné položky).
- **dlhodobý finančný majetok**, tvoria najmä cenné papiere a podiely držané do splatnosti. Účtovná jednotka má jednoznačný zámer držať tento majetok do dátumu jeho splatnosti. Patria sem:
 - cenné papiere a podiely,
 - pôžičky poskytnuté účtovnou jednotkou v rámci konsolidovaného celku, pričom dohodnutá doba splatnosti týchto pôžičiek bude dlhšia ako jeden rok).
 - dlhodobé pôžičky,(s dohodnutou dobou splatnosti dlhšou ako jeden rok),

- umelecké diela a zbierky, predmety z drahých kovov a pozemky (ak boli účtovnou jednotkou obstarané za účelom uloženia voľných peňažných prostriedkov).
- **dlhodobé pohľadávky** sú pohľadávkami, ktorých dohodnutá doba splatnosti je obdobie presahujúce jeden rok.

Charakteristike jednotlivých zložiek finančného majetku sa budeme podrobnejšie venovať v ďalšej časti práce.

1.4. Poňatie a triedenie finančného majetku podľa slovenskej právnej úpravy a podľa úpravy IFRS

1.4.1 Finančný majetok podľa národnej úpravy SR

Krátkodobý finančný majetok je najlikvidnejšou zložkou majetku podniku, bezprostredne obchodovateľný, u ktorého predpokladáme dobu držby najviac jeden rok odo dňa uskutočnenia účtovného prípadu.

Krátkodobý finančný majetok účtovnej jednotky predstavujú:

- peňažné hotovosti a ekvivalenty peňažných hotovostí, ktorými sú napr. šeky, poukážky, ceniny,
- účty v bankách
- peniaze na ceste
- cenné papiere považované za krátkodobý finančný majetok ktorými sú:
 - majetkové cenné papiere určené na obchodovanie,
 - dlhové cenné papiere na obchodovanie,
 - dlhové cenné papiere držané do doby splatnosti so splatnosťou najviac jeden rok,
 - vlastné akcie a vlastné obchodné podiely,
 - ostatné realizovateľné cenné papiere.

Peňažné prostriedky sú súčasťou finančného majetku patriace do krátkodobého (obežného) majetku, pričom peňažné prostriedky možno ponímať v užšom a širšom zmysle.

Peňažné prostriedky v širšom zmysle zahrňujú:

- *peňažné hotovosti* (ponímané zároveň ako peňažné prostriedky v užšom zmysle), sú voľne použiteľné peniaze (domácej alebo cudzej meny), ktoré účtovná jednotka používa v rámci hotovostného platobného styku,
- *ekvivalenty peňažných hotovostí* majú síce rovnakú hodnotu ako peňažné hotovosti, avšak ich použitie je vymedzené konkrétnym účelom, (použitie známky ako ceny za poštovné služby). Ekvivalentmi peňažných prostriedkov sú:
 - ceniny (poštové známky, stravné lístky, telefónne karty, a ostatné karty z ktorých sa môže čerpať po ich vydaní do používania),
 - šeky , ktoré účtovná jednotka prijala namiesto hotových peňazí, poukážky na zúčtovanie, ktoré boli účtovnou jednotkou prijaté ako platobný prostriedok (patria sem poukážky na nákup tovaru a služieb), peniaze vo výplatných vreckách, ktoré v nich ostali ak si ich v deň výplaty zamestnanci nevyzdvihli, depozity (uschované peniaze).
- *peňažné prostriedky v bankách* účtovná jednotka používa najmä v rámci bezhotovostného platobného styku, pričom z nich platí a prijíma na ne peňažné prostriedky.

Použitie peňažných prostriedkov v bankách môže byť obmedzené ich viazanosťou. Peňažné prostriedky, ktoré má účtovná jednotka na vkladových účtoch s dobou viazanosti najviac jeden rok považujeme za súčasť krátkodobého finančného majetku. Peňažné prostriedky v bankách možno rozdeliť na :

- **bežné účty**, účtovnej jednotke slúžia na inkaso pohľadávok ako aj na úhradu záväzkov v rámci bezhotovostného platobného styku. Tieto účty majú charakter aktív, avšak špeciálnym druhom tohto účtu je účet kontokorentný, ktorý môže byť v určitých prípadoch účtom úverovým. V prípade tohto účtu je možné uhrádzať sumy nad zostatok na bežnom účte a to do výšky bankou určeného úverového limitu, ktorý účtovnej jednotke slúži na preklopenie krátkodobého nedostatku peňažných prostriedkov na účte.
- **vkladové účty** predstavujú rôzne formy termínovaných vkladov. Účtovná jednotka si ich otvára za účelom zvýhodneného úrokovania svojich vložených peňažných prostriedkov. Viazanosť týchto vkladov je z hľadiska času rôznorodá, v prípade, že presiahne obdobie jedného roka považujeme ich za dlhodobý

majetok. Vkladové účty môžu existovať aj v podobe krátkodobých vkladových listov.

- **devízové účty** môžu mať formu bežných účtov alebo účtov vkladových. Bežné devízové účty využívajú najmä účtovné jednotky, ktoré cudziu menu inkasujú a uhrádzajú peňažné prostriedky v cudzej mene. Vkladové devízové účty slúžia na zvýhodnené úrokovanie voľných peňažných prostriedkov v cudzej mene. Na devízových účtoch má účtovná jednotka peňažné prostriedky v cudzej mene o ktorých účtuje v cudzej mene a následne po prepočte kurzom vyhláseným ECB alebo NBS účtuje aj v mene euro.

Peniaze na ceste slúžia na preklopenie časového nesúladu medzi vkladmi a výbermi peňazí, šekov a iných hotovostí a prijatím výpisov z bankových účtov. Tiež ich možno použiť pri prevodoch peňažných prostriedkov medzi jednotlivými účtami v bankách, ktoré účtovná jednotka realizuje.

Dlhodobý finančný majetok je súčasťou dlhodobého majetku účtovnej jednotky, predstavujú ho cenné papiere a podiely, dlhodobé pôžičky, pôžičky poskytnuté účtovnou jednotkou v rámci konsolidovaného celku a umelecké diela, zbierky, predmety z drahých kovov a pozemky, ktoré účtovná jednotka obstarala za účelom dlhodobého uloženia peňažných prostriedkov. Najväčšiu časť dlhodobého finančného majetku tvoria cenné papiere a podiely.

Členeniu a charakteristike cenných papierov ako súčasti finančného majetku je venovaná ďalšia časť práce a to *1.3.3. Cenné papiere ako súčasť finančného majetku.*

1.3.2 Finančný majetok podľa IFRS

Finančný majetok ako súčasť celkového majetku účtovnej jednotky upravujú tieto štandardy:

- **IAS 32 Finančné nástroje: zverejňovanie a vykazovanie**, ktorý definuje finančné nástroje a s tým súvisiaci finančný majetok (finančné aktíva), záväzky a nástroje vlastného imania. Zaoberá sa aj ich účtovaním a odlišením od záväzkov, zložených nástrojov a definuje kritériá kompenzácie finančných aktív a záväzkov.
- **IAS 39 Finančné nástroje: účtovanie a oceňovanie**, sa zaoberá vymedzením portfólií finančných nástrojov z hľadiska potreby vykázania, definuje spôsoby oceňovania finančných nástrojov.

- IFRS 7 Finančné nástroje: zverejňovanie³.

Pre lepšie porozumenie finančného majetku z pohľadu IFRS je potrebné objasniť si nasledovné pojmy a to finančný nástroj, finančný majetok (finančné aktíva), finančná investícia.

1. **finančný nástroj** predstavuje každú zmluvu, na základe ktorej vzniká finančný majetok na strane jednej a zároveň na druhej strane vznik finančného záväzku alebo nástroja vlastného imania (tiež používaný názov kapitálový nástroj). Nie každý finančný majetok je však finančným nástrojom, ale takisto nie každý finančný nástroj predstavuje finančný majetok. Finančné nástroje môžu mať rôznorodú podobu a zahrňujú nástroje klasické ako napr. dlhopisy, akcie ale aj derivátové nástroje (opcie, forwardy, swapy, futurity). Finančné nástroje budú teda predstavovať:

a) **nástroj vlastného imania** (kapitálový nástroj), ktorým je akákoľvek zmluva, svedčiaca o zvyškovom podiele na majetku (aktívach) účtovnej jednotky po odpočítaní všetkých jej záväzkov.

b) **finančný záväzok**

- je zmluvnou povinnosťou dodať hotovosť alebo iné finančné aktívum (napr. záväzky vyplývajúce z úverov, z obchodného styku atď.),
- je zmluvnou povinnosťou vymeniť finančné aktíva alebo záväzky s inou účtovnou jednotkou, za podmienok, ktoré sú potenciálne nevýhodné.

³ Štandard IFRS 7 Finančné nástroje: zverejňovanie upravuje túto oblasť od roku 2007

Finančné nástroje ako súčasť finančného majetku účtovnej jednotky podľa zámeru s ktorým ich účtovná jednotka obstarala (IAS 39). Členenie je uvedené v nasledujúcej schéme:

Schéma 1: Finančný majetok v súlade s IAS 39⁴



- **finančný majetok určený na obchodovanie**, je takým finančným aktívom, ktoré boli nadobudnuté príp. vznikli primárne na účel predaja s cieľom dosiahnutia zisku z pohybu trhových cien v krátkom časovom horizonte.
- **finančný majetok držaný do splatnosti**, predstavujú finančné aktíva s pevne stanovenou alebo vopred určiteľnou platbou, určenou dobou splatnosti, ktoré má účtovná jednotka úmysel a schopnosť držať do doby ich splatnosti.
- **finančný majetok určený na predaj**, zaradený v tejto skupine resp. taký, ktorý nie je účtovnou jednotkou zaradený do inej skupiny a účtovná jednotka predpokladá jeho následný predaj.
- **poskytnuté úvery a pohľadávky** predstavujú tú časť finančného majetku účtovnej jednotky s pevne stanovenými alebo určiteľnými platbami a s pevným termínom splatnosti. S týmto majetkom účtovná jednotka nebude obchodovať na aktívnom trhu, finančný majetok nie je zaradený ako majetok určený na predaj resp. majetok určený obchodovanie a v krátkodobom časovom horizonte ho účtovná jednotka neplánuje predať.

2. **finančný majetok**, ktorý predstavujú:

⁴ SVITEK, M., 2008, Finančné nástroje podľa IFRS/IAS, Iura Edition, Bratislava 2008, ISBN-978-80-8078-188-0, str. 43

- a) **peňažná hotovosť**,
 - b) **kapitálový nástroj iného podniku** (finančný majetok vo forme majetkových cenných papierov),
 - c) **zmluvné právo**:
 - prijať peňažnú hotovosť alebo iný finančný majetok (za predpokladu, že ide o finančný majetok vo forme cenných papierov prípadne pohľadávok) alebo,
 - vymeniť finančný majetok, alebo záväzok s iným subjektom za podmienky, ktoré sú potenciálne výhodné.
3. **finančná investícia**, predstavuje majetok, ktorý podnik obstaráva zo zámerom získania ekonomických úžitkov, ktorými sú úroky, podiely na zisku alebo so zámerom kapitálového zhodnotenia prípadne iných úžitkov plynúcich z držby tohto majetku. Nie každá finančná investícia musí byť finančným majetkom a zároveň nie každý finančný majetok musí byť finančnou investíciou.

V súvislosti s pojmom **finančná investícia** je potrebné vymedzenie **investícií** ako takých a jednotlivých druhov investícií.

Investície predstavujú uloženie voľných peňažných prostriedkov do takého majetku, z ktorého účtovná jednotka bude očakávať ekonomický úžitok, ktorý bude iný ako zisk vyplývajúci z jej hospodárskej (prevádzkovej) činnosti.

Investovaním bude potom činnosť súvisiaca s obstarávaním majetku, od ktorého sa očakáva ekonomický úžitok, pričom výsledkom môže byť:

1. majetok používaný v účtovnej jednotke dlhodobo (pôjde o dlhodobý hmotný príp. dlhodobý nehmotný majetok),
2. majetok z ktorého vlastníctva vyplýva získavanie peňažných prostriedkov a to napr. vo forme podielov na zisku, dividend a i.,
3. majetok vzniknutý v dôsledku dlhodobého uloženia peňažných prostriedkov (napr. uloženie peňažných prostriedkov v bankách, investície do pozemkov, drahých kovov a pod.),
4. majetok spojený so získaním vplyvu na riadenie a rozhodovanie v inej účtovnej jednotke (rozhodujúci vplyv, prevažný prípadne menšinový vplyv).

Medzinárodné štandardy IFRS považujú za investície majetok, ktorý bude prinášať úžitok uvedený v bodoch 2 až 4.

Investície podľa IFRS budeme členiť na nefinančné (hmotné investície do nehnuteľností, drahých kovov, umeleckých zbierok) a finančné investície.

1.4.3. *Cenné papiere ako súčasť finančného majetku*

Cenné papiere a podiely tvoria súčasť finančného majetku účtovnej jednotky zabezpečujúce jej likviditu.

Cenný papier podľa zákona o cenných papieroch je peniazmi oceniteľný zápis v zákonom ustanovenej podobe a forme, s ktorým sú spojené práva najmä oprávnenie požadovať určité majetkové plnenie, alebo vykonávať určité práva voči zákonom určeným osobám.⁵

Podľa zákona o cenných papieroch sústavu cenných papierov tvoria tieto druhy cenných papierov: akcie, podielové listy, dočasné listy, dlhopisy, pokladničné poukážky vkladové poukážky vkladné knižky, kupóny, zmenky, šeky, cestovné šeky, náložné listy, skladištné listy, skladiskové záložné listy, tovarové záložné listy, družstevné podielnické listy, vkladové listy a iné druhy cenných papierov, ktoré sú za cenný papier vyhlásené iným zákonom.

Cenné papiere môžu mať podobu :

- a) listiny, označujeme aj listinná podoba (fyzická, materiálna),
- b) zápis v evidencii ustanovenej zákonom, zaknihovaný cenný papier (evidencia v centrálnom depozitári cenných papierov).

Forma cenných papierov:

- a) cenné papiere na rad
- b) cenné papiere na meno
- c) cenné papiere na doručiteľa

O uvedených formách cenných papierov vo väčšine prípadov rozhoduje ich emitent.

Podľa zákona o cenných papieroch cenné papiere možno rozdeliť na :

- a) *majetkové cenné papiere* (podiel na majetku emitenta t. j. majetkové právo) akcie, dočasné listy, podielové listy, družstevné podielnické listy,

⁵ Zákon č. 566/2001 o cenných papieroch v znení neskorších predpisov

- b) *dlhové cenné papiere* (ide o pohľadávku investora voči emitentovi, ktorú musí emitent zaplatiť alebo iným spôsobom vyrovať - t.j. menovitou hodnotu a úrok) dlhopisy, vkladové listy, pokladničné poukážky, vkladné knižky, zmenky, šeky, cestovné šeky
- c) *dispozičné cenné papiere* (vyplýva z nich právo disponovať s určitými vecami), náložné listy, skladištné listy, skladiskové záložné listy, tovarové záložné listy.

Emitent (dlžník, vystaviteľ) je účtovná jednotka, ktorá vydáva dlhové cenné papiere, aby získala potrebné peňažné prostriedky na určité časové obdobie, za čo potom musí zaplatiť úrok. Vydané cenné papiere sú pre dlžníka finančným záväzkom.

Emisný kurz cenného papiera predstavuje cenu, za ktorú je dlhopis predávaný po jeho vydaní emitentom.

Menovitá hodnota cenného papiera predstavuje hodnotu, na ktorú daný cenný papier znie.

Cenné papiere je možné členiť z rôznorodých hľadísk:

1. hľadisko obchodovateľnosti
2. hľadisko charakteru výnosu
3. hľadisko spôsobu určenia výnosu

Z hľadiska obchodovateľnosti členíme cenné papiere :

- *obchodovateľné cenné papiere*,
 - a) cenné papiere obstarané na obchodovanie,
 - b) cenné papiere obstarané za účelom neobchodovania s nimi,
- *neobchodovateľné cenné papiere*.

Z hľadiska výnosu plynúceho z držby cenného papiera :

- *cenné papiere s pevným výnosom* predstavujú cenné papiere, ktorých výnos je stanovený vopred a to napr. rozdielom emisného kurzu a menovitou hodnotou cenného papiera, alebo percentom z menovitej hodnoty počas určitého časového obdobia, zahŕňajú najmä cenné papiere dlhového charakteru (dlhopisy, pokladničné poukážky, vkladové listy),
- *cenné papiere s premenlivým výnosom* predstavujú cenné papiere, ktorých výnos je stanovený na základe premenlivej veličiny napr. stanovenie dividendy ako podielu na zisku v závislosti od výšky zisku, tento druh výnosu je typický najmä pre cenné papiere majetkového charakteru (akcie a podielové listy).

Z hľadiska spôsobu určenia výnosu:

- *diskontované cenné papiere* (úrokový výnos je určený rozdielom medzi menovitou hodnotou cenného papiera a ich nižším emisným kurzom)
- *kupónové cenné papiere* (výnos je určený pevnou úrokovou sadzbou)

Cenné papiere na obchodovanie predstavujú také cenné papiere, ktoré má účtovná jednotka v držbe za účelom vykonania obchodu na tuzemskej, zahraničnej burze alebo na inom verejnom trhu s cieľom dosiahnutia zisku z cenových rozdielov v krátkodobom časovom horizonte. Cenový rozdiel predstavuje cenu za ktorú bol cenný papier obstaraný a cenou za ktorú bol následne predaný.

Neobchodovateľné cenné papiere zakladajú právny vzťah, ktorý sa uskutočňuje medzi dvoma účastníkmi prostredníctvom ich predaja na primárnom trhu.

1.4.3.1 . Dlhové cenné papiere

Cenné papiere dlhového charakteru predstavujú záväzok emitenta (vydavateľa) zaplatiť alebo iným spôsobom vyrovnať dlh veriteľovi, ktorý vyplýva z cenných papierov. Emitentom cenných papierov je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá vydala cenné papiere podľa podmienok zákona. Investor nakupuje tieto cenné papiere za podmienok že mu dlžník (emitent) zaplatí v stanovenej lehote pôvodnú investovanú hodnotu spolu so stanoveným úrokom. Dlžník týmto spôsobom získava cudzí kapitál na finančnom trhu.

Dlhové cenné papiere sú cennými papiermi úverového charakteru, pričom o nich účtujeme z dvoch pohľadov ako o *finančnom majetku* alebo ako o *finančnom záväzku*.

Z uvedeného teda vyplýva ,že účtovná jednotka, ktorá je majiteľom cenného papiera účtuje o ňom ako o finančnom majetku, pričom účtovná jednotka vydávajúca cenný papier (emitent) zaúčtuje cenný papier ako finančný záväzok.

Dlhové cenné papiere môžu byť úročené:

- *anticipatívne úročenie* (cenný papier je obstarávaný za cenu zníženú o výšku dohodnutého úroku, pričom pri splatnosti cenného papiera je majiteľovi vyplatená celá menovitá hodnota aj vrátane úroku),
- *dekurzívne úročenie* (úrok z držania cenných papierov do dátumu splatnosti je vyplácaný majiteľovi pri splatnosti cenného papiera).

Dlhopis je cenný papier, s ktorým je spojené právo majiteľa požadovať splácanie dlžnej sumy v menovitej hodnote a vyplácanie výnosov z nej k určitému dátumu a povinnosť osoby oprávnenej vydávať dlhopisy (emitenta) tieto záväzky splniť.⁶

Osobitné druhy dlhopisov podľa zákona o účtovníctve :

1. *hypotekárne záložné listy* - právo na ich vydávanie majú len banky, pričom ich možno použiť len na účely hypotekárnych obchodov,
2. *komunálne obligácie* - sú vydávané vyšším územným celkom, obcou prípadne bankou, ktorá takto poskytuje komunálny úver vyššiemu územnému celku alebo obci,
3. *štátne dlhopisy* - vydáva ich Ministerstvo financií SR v mene Slovenskej republiky, (tieto dlhopisy predstavujú najmenšie riziko, pretože návratnosť prostriedkov je garantovaná štátom),
4. *zamestnanecké obligácie* - sú vydávané emitentom len pre zamestnancov.

Vlastníkovi dlhopisu z jeho držby nevyplýva vlastnícky podiel na majetku dlžníka (emitenta). Dlžník je ale povinný vyplácať výnos z dlhopisu a to v termíne, ktorý je v dlhopise určený.

Výnos z dlhopisu môže byť pevný alebo pohyblivý. Pevný výnos je vyjadrený stanoveným percentuálnym podielom z menovitej hodnoty, ktorý sa vypláca v ročných, polročných resp. štvrtročných termínoch (typickým cenným papierom s pevným výnosom je kupónový dlhopis). Pohyblivý výnos je výnos, ktorého výška úroku je závislá od momentálnej miery na finančnom trhu.

Výnos z dlhopisu je možné určiť :

- pevnou úrokovou sadzbou,
- pevnou úrokovou sadzbou a podielom na zisku,
- rozdielom medzi menovitou hodnotou dlhopisu a jeho nižším emisným kurzom,
- pohyblivou úrokovou sadzbou, prípadne vývojom devízových kurzov v závislosti od pohybu úrokových sadzieb alebo kurzov na finančnom trhu,
- vyžrebovateľnou prémie alebo prémie v závislosti od lehoty splatnosti,
- kombináciou uvedených spôsobov.

V účtovnej jednotke, ktorá bude predstavovať investora môžu dlhopisy predstavovať dlhové cenné papiere držané do doby ich splatnosti, krátkodobý dlhodobý

⁶ Zákon č. 530/1990 o dlhopisoch v znení neskorších predpisov

cenný papier držaný do splatnosti, dlhový cenný papier, ktorý je určený na obchodovanie, realizovateľný dlhodobý cenný papier, realizovateľný krátkodobý cenný papier

Podľa spôsobu úročenia poznáme :

- *kupónové dlhopisy* sú cenné papiere s pevnou úrokovou sadzbou,
- *diskontované dlhopisy* sú cenné papiere, ktorých úrokový výnos sa stanoví ako rozdiel medzi menovitou hodnotou a nižším emisným kurzom

Dlhopis môže byť aj *nulový, neúročený* tzn., že emitent predáva obligáciu za nižšiu hodnotu než je menovitá hodnota. Rozdiel medzi predajnou a menovitou hodnotou predstavuje výšku úroku vyplateného pri úhrade menovitej hodnoty dlhopisu

Indexovaný dlhopis je taký, ktorý emitent predáva za cenu nižšiu ako je menovitá hodnota dlhopisu podľa miery inflácie.

Vymeniteľný (konvertibilný) dlhopis je typ dlhopisu, ktorý emitent vymieňa ich majiteľom za svoje akcie.

Depozitné certifikáty vydávajú banky, certifikáty slúžia na osvedčenie toho, že prevzala od vkladateľa určitú sumu peňažných prostriedkov a zároveň sa zaväzuje ju splatiť v stanovenom termíne vrátane dohodnutých úrokov. Majiteľ týchto dlhových cenných papierov má možnosť ich predávať a tým meniť veriteľa banky.

Obchodné dlhopisy sú vydávané veľkými obchodnými spoločnosťami (korporáciami), pomocou ktorých emitujúca spoločnosť získava krátkodobý úver. Spravidla sú nakupované diskontom (úrokový výnos z cenného papiera sa stanoví rozdielom medzi menovitou hodnotou a nižším emisným kurzom cenného papiera).

Zmenka je dlhový cenný papier predstavujúci bezpodmienečný písomný záväzok emitenta zaplatiť presne určenú sumu peňazí (v Euro alebo v mene cudzej) v určitom čase, na určitom mieste a určitej osobe. Podoba zmenky môže byť jedine listinná. Na zmenke nie je uvedený dôvod vzniku záväzku vyplývajúceho zo zmenky, preto sa nazývajú aj abstraktné cenné papiere.

Účastníci zmenkových vzťahov:

- *vystaviteľ zmenky (trasant)* je osoba, ktorá vystavila a podpísala zmenku,
- *zmenkovník (trasát)* predstavuje osobu, ktorej vystaviteľ prikazuje zaplatiť tretej osobe sumu, ktorá je na zmenke vystavená. Táto osoba sa prijatím (akceptovaním) zmenky zaväzuje splniť zmenkový záväzok. Vystaviteľom zmenky môže byť aj sám zmenkovník,
- *zmenkový dlžník* je osoba, ktorá má z titulu zmenky povinnosť zaplatiť,

- *veriteľ (remitent)* je osobou na ktorej rad má byť zaplatené. Pri zmenkách sa používa označenie na rad, aby zmenka mohla byť prevoditeľná na rad majiteľov. Tento prevod sa realizuje prostredníctvom rubopisu zmenky (indosamentom),
- *zmenkový ručiteľ (avalista)* predstavuje osobu, ktorá sa za zmenkového dlžníka zaručila.

Vlastná zmenka obsahuje bezpodmienečný prísľub trasanta (vystaviteľa vlastnej zmenky), že zaplatí remitentovi (veriteľovi) alebo na jeho rad v určitom čase stanovenú sumu. *Cudzia zmenka* obsahuje príkaz trasanta (vystaviteľa) tretej osobe, ktorú nazývame trasátom (zmenkovníkom), aby zaplatila zmenkový dlh jeho remitentovi (veriteľovi).

Zmenka v účtovníctve podnikateľov môže byť :

- a) cenný papier
- b) platobný prostriedok
- c) zabezpečovací prostriedok⁷

Zmenka ako platobný prostriedok je nástrojom finančného trhu, pričom aj tu musí byť zhmotnená v podobe cenného papiera.

Zmenka ako cenný papier má úverový charakter, ktorým sa jej vystaviteľ alebo zmenkovník zaväzuje, splatiť zmenkový dlh v stanovenej lehote. Sumu zmenkového dlhu nazývame nominálie (menovitá hodnota zmenky).

Menovitou hodnotou zmenky predstavujú dve sumy :

- suma, ktorá je uvedená na faktúre dlžníka (túto sumu nazývame aj obstarávacía cena zmenky)
- suma, ktorá predstavuje zmenkový úrok (diskont), ktorý musí dlžník veriteľovi zaplatiť, za umožnenie odloženia platby.

Majiteľ zmenky môže postupovať nasledovne:

- nechá si zmenku do jej lehoty splatnosti,
- pred dobou splatnosti zmenku predloží banke (bude potom predaná ako cenný papier), čím získa eskontný úver,

⁷ ŠLOSÁROVÁ, A. - ŠLOSÁR, R.: Cenné papiere a podiely v účtovníctve podnikateľov. Bratislava: Iura Edition, 2006. ISBN-80-8078-125-7, str. 72,

- zmenku použije na úhradu svojím veriteľom (prevedie ju na iného majiteľa rubopisom),
- predá zmenku inému majiteľovi (rovnako ako v predošlom prípade).

Pokladničné poukážky, sú krátkodobé cenné papiere dlhového charakteru emitované s lehotou splatnosti maximálne dvanástich mesiacov. Výnos pokladničnej poukážky je určený rozdielom medzi jej menovitou hodnotou a emisným kurzom. Potvrďuje právo jej majiteľa požadovať v deň jej splatnosti výplatu peňažných prostriedkov vo výške menovitej hodnoty pokladničnej poukážky. Vydáva ich Národná banka Slovenska alebo Ministerstvo financií SR alebo zahraničná banka prostredníctvom pobočky, ktorá je umiestnená na území SR. Slúžia na preklopenie prechodného rozdielu medzi inkasovanými príjmami a uskutočnenými výdajmi v priebehu jedného roka.

Vkladné knižky predstavujú potvrdenia banky o prijatí vkladu, pričom z nich musí byť zrejmalá výška vkladu, ako aj zmeny a konečný stav na vkladnej knižke. Môže byť vystavená len na meno. S vkladmi na vkladných knižkách je oprávnená osoba (ak je touto fyzická osoba), ktorej meno, priezvisko, adresa trvalého pobytu, rodné číslo, dátum narodenia je na vkladnej knižke uvedené. V prípade, že ide o právnickú osobu, môže s vkladmi disponovať len ten, na koho názov, pridelené identifikačné číslo, a adresu sídla je vkladná knižka vystavená.

Vkladové listy predstavujú potvrdenia banky o prijatí pevného jednorazového vkladu, výška tohto vkladu je uvedená na vkladovom liste.

Kupóny sú listinné cenné papiere znejúce na meno alebo rad, ktoré je možné vydávať na uplatnenie práva výnosu z akcie, podielového listu, dlhopisu alebo dočasného listu. Sú vydávané v kupónovom hárku, ktorého súčasťou môže byť talón. S talónom je spojené právo na vydanie nového kupónového hárku, pričom talón sa nepovažuje za cenný papier.

Šek predstavuje platobný príkaz jeho vystaviteľa, ktorá vypláca sumu na, ktorú šek znie osobe na ňom uvedenej alebo na jeho rad, prípadne doručiteľovi šeku. Majiteľ (vystaviteľ) šeku môže dať príkaz na jeho vyplatenie len v banke, v ktorej má vedený účet. Podoba šeku môže byť jedine listinná, vystavená na formulároch, ktoré sú potom majiteľovi vydávané v knižke. Šeky nahrádzajú peňažnú hotovosť, pričom šeková suma sa neúročí. Špeciálnym druhom šekov sú cestovné šeky, ktorých využitie je značné pre získanie peňažnej hotovosti do zahraničia.

1.4.3.2. Majetkové cenné papiere a podiely

Akcia je cenný papier s ktorým sú spojené práva akcionára ako spoločníka akciovej spoločnosti podieľať sa podľa Obchodného zákonníka a stanov spoločnosti na jej riadení, zisku a na likvidačnom zostatku po zrušení spoločnosti likvidáciou.⁸

Každá akcia obsahuje menovitú hodnotu, pričom súčet menovitých hodnôt akcií musí korešpondovať s výškou základného imania účtovnej jednotky. Každá akcia musí mať menovitú hodnotu, predstavujúcu kladné celé číslo, pričom táto hodnota môže byť uvedená ako v domácej mene (euro) v prípade, že základné imanie⁹ je vyjadrené v tej istej mene alebo možno v mene cudzej ak je výška základného imania vyjadrená v inej ako domácej mene. Emisný kurz vydaných akcií nesmie byť nižší, ako ich menovitá hodnota.

Akcie môžu v účtovníctve podnikateľa predstavovať:

- cenné papiere, ktoré sú určené na obchodovanie (účtovná jednotka ho má v držbe za účelom dosiahnutia zisku, ktorý vzniká cenovými rozdielmi a v krátkom časovom období),
- vlastné cenné papiere - akcie,
- dlhodobé realizovateľné cenné papiere,
- krátkodobé realizovateľné cenné papiere,
- dlhodobý finančný majetok vyjadrujúci podiel na základnom imaní.

Druhy akcií :

- *prioritné akcie* sú akciami, z ktorých pre majiteľa vyplývajú prednostné práva na výplatu dividend, pričom majiteľ prioritných akcií hlasovacie právo nemá (napr. prednostné právo, ktoré je zabezpečené určitým podielom na zisku, ktorý musí byť na prioritné akcie vyplatený),
- *kmeňové akcie* sú akcie, z ktorých akcionárovi vyplývajú práva podieľať sa na riadení spoločnosti, na zisku spoločnosti a právo podieľať sa na likvidačnom zostatku,
- *zamestnanecké akcie* predstavujú akcie na meno, ktoré spoločnosť vydáva svojim zamestnancom,

⁸ Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, § 155 ods. 1

⁹ Základné imanie všeobecne predstavuje peňažné vyjadrenie súhrnu peňažných i nepeňažných vkladov vložených do obchodnej spoločnosti.

- *hromadné akcie* nahrádzajú viac akcií rovnakého druhu spoločnosti s rovnakou menovitou hodnotou.

Účtovanie o akciách a podieloch je do veľkej miery zhodné, rozdielom je len to, že podiely sa neobchodujú na verejnom trhu.

Podiel predstavuje mieru účasti spoločníka na čistom obchodnom imaní účtovnej jednotky. Obchodným podielom rozumieme práva a povinnosti spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti v, ktorej uvedený podiel má. Jeho výšku určujeme podľa pomeru vkladu jednotlivých spoločníkov k celkovej výške základného imania danej spoločnosti alebo v družstve.

O podieloch účtuje účtovná jednotka, ktorá je spoločníkom v inej obchodnej spoločnosti alebo členom družstva. Každý zo spoločníkov môže mať iba jeden obchodný podiel. Obchodným podielom v účtovnej jednotke môže byť dlhodobý finančný majetok, realizovateľný podiel alebo vlastný obchodný podiel. Podiely nikdy nie sú obchodovateľné na verejnom trhu, preto sa o nich nikdy neúčtuje ako o majetku obstaranom na účely obchodovania.

Z obchodno-právneho hľadiska k podielom zaraďujeme:

- *podieľ na základnom imaní*
 - a) v spoločnosti s ručením obmedzeným,
 - b) vo verejnej obchodnej spoločnosti,
 - c) v komanditnej spoločnosti,
- *podieľ na základnom imaní v akciovej spoločnosti,*
- *podieľ na základnom imaní v družstve.*

Podiel v jednotlivých spoločnostiach nazývame :

- *obchodným podielom* (nazývame ním podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným, vo verejnej obchodnej spoločnosti a v spoločnosti komanditnej),
- *členským podielom* (nazývame podiel v družstve),
- *podielom, ktorý je vyjadrený akciami.*

Podielové cenné papiere a podiely vyjadrujú veľkosť podielu hlasovacích práv účtovnej jednotky v inej z uvedených obchodných spoločností. Môže ísť o :

- *menšinový podiel* (ak je podiel na hlasovacích právach menej ako 20%),
- *podstatný vplyv* (ak je podiel na hlasovacích právach v rozmedzí od 20 do 50%),

- *podiel v dcérskej účtovnej jednotke (ak podiel na hlasovacích právach presiahne 50%).*

Dočasné listy sú cenné papiere vydávané akciovou spoločnosťou, nahrádzajúce akcie v prípade, že upisovateľ nesplatil celý emisný kurz akcií pred zápisom do obchodného registra. Akciová spoločnosť je povinná dočasný list akcionárovi vydať hneď po zápise spoločnosti do obchodného registra. Dočasné listy znejú na meno a preto ich nie je možné previesť na inú osobu. Sú s nimi spojené práva vyplývajúce z akcií, ktoré nahrádzajú (t.j. majetkové práva), a povinnosti (t.j. splatenie emisného kurzu). Po splatení emisného kurzu akciová spoločnosť dočasné listy vymení za akcie.

Podielové listy sú cenné papiere s ktorými je spojené právo podielníka na zodpovedajúci podiel na majetku v otvorenom podielovom fonde a právo podieľať sa na výnose z tohto majetku. Podielový list môže znieť na jeden alebo viac podielov v otvorenom podielovom fonde.¹⁰ Podielové listy vydáva správcovská spoločnosť, ktorá je akciovou spoločnosťou založenou na účel podnikania. Predmetom jej činnosti je vytváranie a spravovanie podielových fondov vytváraných kolektívnym investovaním¹¹, ktorého výsledkom je práve uvedený podielový fond.

¹⁰ Podielový fond: majetok, ktorý tvoria cenné papiere, peňažné prostriedky a iné majetkové hodnoty, ktoré sú spoločným vlastníctvom investorov.

¹¹ Zákon č 594/2003 Zb. z. o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov uvádza, že kolektívnym investovaním je zhromažďovanie peňažných prostriedkov od verejnosti na základe verejnej ponuky s cieľom investovať takto zhromaždené peňažné prostriedky do majetku ustanoveného týmto zákonom na princípe obmedzenia a rozloženia rizika.

2. Cieľ a metodika práce

Cieľom diplomovej práce je analyzovať problematiku oceňovania, účtovania a vykazovania finančného majetku na základe právnej úpravy platnej v rámci Slovenskej republiky a z pohľadu medzinárodných štandardov finančného výkazníctva IFRS.

Na splnenie hlavného cieľa je nutné postupné realizovanie čiastkových cieľov, ktoré sú spracované v jednotlivých častiach diplomovej práce. Za čiastkové ciele budeme považovať:

- charakteristiku a objasnenie problematiky finančného majetku v Slovenskej republike a ich právnu úpravu,
- bližšia špecifikácia finančného majetku na krátkodobý a dlhodobý finančný majetok,
- charakterizovať význam a spôsoby oceňovania finančného majetku,
- poukázať na úpravu finančného majetku na medzinárodnej úrovni podľa IFRS, či už ide o problematiku oceňovania alebo ich vykázania,
- upozorniť na skutočnosti, ktoré je potrebné v súvislosti s finančným majetkom účtovne zobrazit' a vykázat' v rámci účtovnej závierky.

Pri definovaní problematiky a formulácii cieľov diplomovej práce, bolo potrebné vybrať adekvátne metódy skúmania, tvoriace základ práce. Prvotným postupom pre dosiahnutie cieľov v rámci časti teoretickej boli informácie, ktoré sme získali pomocou empirickej metódy pozorovania. Tento prístup sme aplikovali pri písaní celej práce. Proces pozorovania predstavuje nielen zaevidovanie, ale aj interpretáciu pozorovaných javov, čo predpokladá znalosť literárnych prameňov venujúcich sa danej problematike. Táto pozorovacia metóda bola doplnená systémovým prístupom, ktorý predstavuje všeobecnú metodológiu skúmania a umožňuje analýzu z parciálnych častí bez narušenia celkových súvislostí a väzieb. Okrem týchto, boli použité aj ďalšie všeobecne uznávané metódy skúmania. K takýmto metódam zaradíme aj analýzu a syntézu. Rozumie sa tým spájanie jednotlivých častí a zložiek do celkov. Postupným začleňovaním jednotlivých výsledkov a poznatkov od najjednoduchších k zložitejším, získame ucelený pohľad do problematiky oceňovania, účtovania a vykazovania finančného majetku v účtovnej jednotke. Ďalšími metódami použitými v práci sú dedukcia a indukcia. Dedukcia je myšlienkový postup, ktorý prechádza od všeobecného ku konkrétnemu. Využili sme ju pri formulácii cieľov diplomovej práce a pri samotnom písaní práce. Na základe pozorovania jednotlivých

faktorov nadobudnutých štúdiom dostupnej literatúry bol vyvodený záver tzn. využitie metódy indukcie. Zdrojmi teoretických poznatkov boli najmä platné legislatívne úpravy účtovníctva, domáca i zahraničná literatúra, odborné príspevky a mnohé zdroje venované oblasti finančného majetku.

Pri riešení danej problematiky diplomovej práce bola využitá aj metóda komparácie t.j. porovnávania charakteristických znakov skúmaných javov, pričom skúma ich rozdiely a spoločné znaky. Táto metóda umožní porovnanie rozdielov úpravy finančného majetku v poňatí medzinárodných štandardov finančného výkazníctva IFRS a platnej legislatívy Slovenskej republiky.

3 Oceňovanie, účtovanie a vykazovanie finančného majetku v sústave podvojného účtovníctva

3.1. Oceňovanie finančného majetku

Oceňovanie predstavuje peňažné vyjadrenie objektu oceňovania, pričom týmto objektom môžu byť jednotlivé zložky majetku a zdrojov majetku, tzv. individuálne oceňovanie alebo oceňovanie podniku ako celku.

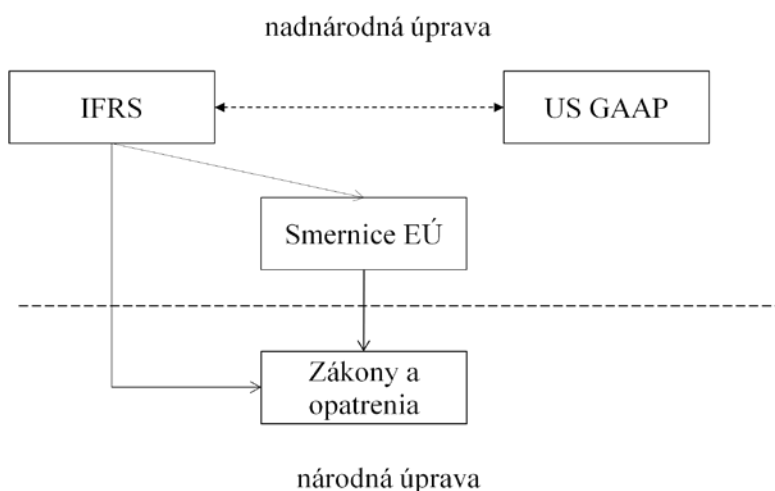
Oceňovanie je považované za kľúčový a súčasne aj najťažší problém v rámci účtovníctva, pretože pri nesprávnom oceňovaní sa skresľuje ako vypovedacia schopnosť účtovníctva tak aj jeho základný cieľ, ktorým je poskytnutie verného a pravdivého zobrazenia finančnej a výnosovej situácie účtovnej jednotky. Všetky informácie, ktoré účtovná jednotka uvádza vo finančných výkazoch závisia od toho aký spôsob ocenenia bude použitý. Problematika oceňovania je usmerňovaná nielen na národnej ale aj na nadnárodnej úrovni.

Oceňovaniu na nadnárodnej úrovni sa venujú:

- Smernice Rady Európskej únie,
- Americké všeobecne uznávané zásady a princípy US GAAP (Generally Accepted Accounting Principles),
- Medzinárodné štandardy finančného vykazovania IFRS (International Financial Reporting Standards),

Harmonizácia účtovníctva a teda aj oceňovania majetku a záväzkov účtovnej jednotky predstavuje proces približovania jednotlivých účtovných zásad a metód, pravidiel účtovania a bilancovania, a obsahu účtovnej závierky jednotlivých krajín tak aby boli vzájomne porovnateľné pre používateľov v ktorejkoľvek krajine sveta. Tento proces vedie k vytváraniu medzinárodného účtovníctva, pričom prebieha v niekoľkých smeroch. Prejavuje sa v rámci krajín Európskej únie, a aj ako celosvetová harmonizácia. Proces úpravy oceňovania na nadnárodnej úrovni znázorňuje nasledujúca schéma:

Schéma 2 : Harmonizácia oceňovania¹²



Naša národná legislatíva je postupne harmonizovaná s legislatívou v členských krajinách Európskej únie a postupne sa zapracováva do národnej legislatívy ako nariadenia, rozhodnutia, smernice, odporúčania a stanoviská vydávané Radou a Komisiou Európskej únie.

Rovnako ako iné druhy majetku, je potrebné oceniť aj jednotlivé zložky finančného majetku či už krátkodobého alebo dlhodobého preto, aby mohli byť zaznamenané v účtovníctve pri ich obstaraní (ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu), a následne pri ich prezentácii v účtovnej závierke.

3. 1. 1 *Oceňovanie finančného majetku podľa medzinárodných štandardov IFRS*

Oblasť oceňovania v rámci medzinárodných štandardov finančného vykazovania IFRS nie je osobitne upravená samostatným štandardom, upravuje ju však *Rámcová osnova zostavovania a prezentácie účtovnej závierky*, pričom jednotlivé špecifiká oceňovania sú zahrnuté v príslušných štandardoch venovaných, konkrétnym oblastiam. Medzinárodné štandardy IAS/IFRS sú vydávané Výborom pre medzinárodné účtovné štandardy (IASB), ktorý sídli v Londýne. Uprednostňujú obsah pred formou a obsahujú postupy riešenia otázok spojených so zostavovaním účtovnej závierky, ale predovšetkým vernej prezentácie účtovných informácií.

Sústavu Medzinárodných štandardov finančného vykazovania tvoria :

- IFRS, ktoré sa vydávajú miesto IAS,

¹² SOUKUPOVÁ, B. a kol., Účtovníctvo vo finančnom riadení, Bratislava: Súvaha, 2008, ISBN: 978-8089265-08-4, str. 99.

- IAS, ktoré sú doteraz platné, vrátane Rámcovej osnovy, ktoré sa už v budúcnosti vydávať nebudú, ostávajú však naďalej v platnosti, až do doby ich nahradenia alebo zrušenia,
- interpretácie konzultačných orgánov IASC t.j. stáleho interpretačného výboru.

Rámcová osnova, schválená v roku 1989 uvádza štyri druhy cien, ktoré sa používajú na ocenenie majetku a záväzkov. Neobsahuje ďalšiu a to piatu oceňovaciu základňu reálnu hodnotu, ktorú IFRS však uvádzajú. Oceňovanie majetku a záväzkov podľa medzinárodných účtovných štandardov určujú tieto oceňovacie veličiny:

- historické náklady (historical cost),
- bežná cena (current cost),
- realizačná hodnota (hodnota vyrovnania),
- súčasná (diskontovaná) hodnota,
- reálna hodnota (fair value).¹³

Ocenenie v **historických nákladoch** predstavuje najbežnejší spôsob oceňovania jednotlivých zložiek majetku a záväzkov. Znamená, že majetok bude ocenený príslušnou sumou peňažných prostriedkov alebo ich ekvivalentov, v takej hodnote aká bola potrebná na ich obstaranie (získanie) v danom čase. V rámci historických nákladov sa stretávame ešte s dvomi ich druhmi týchto nákladov, ktorých použitie bude závisieť od toho akým spôsobom bude majetok obstaraný a to :

- *obstarávacia cena (obstarávacie náklady)* - používaná pri nadobudnutí majetku z externého prostredia (t.j. dodávateľským spôsobom), pričom ju tvorí kúpna cena a všetky vedľajšie náklady na obstaranie majetku,
- *výrobné (vlastné náklady)* - používané pri nadobudnutí majetku z interného prostredia (t. j. vytvorený vlastnou činnosťou), predstavujúce súčet priamych nákladov¹⁴ a výrobnéj réžie
- *zostatková cena* - cena vyjadrujúca hodnotu majetku po zohľadnení opotrebenia majetku pričom, môže ísť o morálne alebo fyzické opotrebenie.

Bežná cena je cenou, ktorá zodpovedá súčasným trhovým podmienkam. Pri použití bežnej ceny účtovná jednotka oceňuje jednotlivé zložky majetku takou cenou, ktorú by

¹³ SOUKUPOVÁ, B. a kol., Účtovníctvo vo finančnom riadení, Bratislava: Súvaha, 2008, ISBN: 978-8089265-08-4, str. 107,

¹⁴ Priame náklady tvoria : priamy materiál, priame mzdy prípadne ostatné priame náklady

musela v súčasnosti vynaložiť na obstaranie rovnakej (príp. podobnej) zložky majetku (v zmysle zákona o účtovníctve reprodukčná obstarávacia cena). Bežnú cenu pri oceňovaní majetku nazývame tiež aj reprodukčnou obstarávacou cenou, najmä ak sa majetok, ktorý účtovná jednotka vyradzuje nahrádza rovnakým druhom majetku.

Realizačná hodnota rovnako ako predchádzajúca cena, je cenou odvodenou od súčasných trhových podmienok, ktoré by platili pri vyradení majetku prípadne vyrovnaní záväzku. Majetok je ocenený peňažnými prostriedkami alebo ich ekvivalentmi, ktoré je možné získať predajom tohto majetku alebo jeho vyradením. Uplatňuje sa aj ako tzv. čistá realizačná hodnota tzn. hodnotu peňažných prostriedkov alebo ekvivalentov peňažných prostriedkov v súčasnosti po odpočítaní priamych nákladov spojených s predajom tohto majetku.

Súčasná (diskontovaná) hodnota očakávaných peňažných tokov zohľadňuje zmenu hodnoty peňazí v čase. Súčasná hodnota vychádza zo skutočnosti, že majetok je ocenený sumou odúročených peňažných tokov, ktoré by účtovná jednotka získala pri predaji tohto majetku.

Reálna hodnota majetku je suma za, ktorú by mohol byť majetok vymenený v nezávislých transakciách (t.j. strany nemajú osobný vzťah, ktorý by mohol ovplyvniť trhovú cenu) medzi informovanými (majú primerané informácie o finančných nástrojoch a trhových podmienkach ku dňu výmeny) a dobrovoľne zúčastnenými stranami za obvyklých podmienok. Predstavuje najpravdepodobnejšiu cenu, o ktorej sa predpokladá, že ju ku dňu oceňovania možno dosiahnuť na trhu, preto je najčastejšie za reálnu hodnotu považovaná trhovú cenu.

Toto tvrdenie platí za predpokladu existencie aktívneho trhu pre daný majetok (s majetkom sa obchoduje bežne, kedykoľvek možno nájsť kupujúcich a ceny na trhu sú známe verejnosti). V prípade, že takýto trh neexistuje reálnu hodnotu predstavujú:

- trhovú cenu majetku upravenú o príslušné rozdiely,
- trhovú cenu majetku na trhu s odlišnými podmienkami alebo umiestnením, upravenú o vplyvy týchto rozdielov
- posledné známe trhové ceny upravené o zmeny v ekonomických podmienkach, ktoré nastali od termínu transakcií, ktoré sa uskutočnili za tieto ceny,
- cenu stanovenú na základe posudku nezávislého znalca, ktorý má požadovanú kvalifikáciu a aktuálne skúsenosti s oceňovaním daného majetku

- súčasná hodnota očakávaných čistých peňažných tokov diskontovaná trhovou úrokovou mierou pred zdanením, prípadne prichádzajú do úvahy na jej stanovenie i iné oceňovacie techniky založené na matematicko-štatistických modeloch.¹⁵

V súlade s IAS 39 je na oceňovanie finančných nástrojov používaná okrem už spomenutej reálnej hodnoty aj amortizovaných (umorovaných) hodnotu.

Amortizovaná hodnota finančného aktíva alebo záväzku predstavuje:

- finančné aktívum ocenené pri prvotnom vykázaní,
- znížené o splátky istiny,
- znížené alebo zvýšené o kumulatívnu amortizáciu rozdielu medzi prvotnou účtovnou hodnotou a splatnou sumou, ktorá sa realizuje metódou efektívnej úrokovej miery,
- a akékoľvek zníženie hodnoty (účtované priamo alebo cez účet opravnej položky).

3.1.1.1 Prvotné oceňovanie finančného majetku v súlade s IFRS

Najdôležitejším krokom v rámci prvotného ocenenia finančného majetku resp. záväzku je správna identifikácia majetku prípadne záväzku a jeho následné zaradenie do príslušnej skupiny. Táto skutočnosť bude vplývať na jeho ocenenie a následné vykázanie v účtovnej závierke. Účtovná jednotka pri tom vychádza z postupu stanoveného príslušným štandardom IAS/IFRS upravujúcim danú problematiku (názov štandardu a predmet jeho úpravy je vymedzený v časti 1.3.2.).

Finančný majetok alebo finančný záväzok sa prvotne najčastejšie ocení reálnou hodnotou plnenia zaplateného pri obstaraní finančného majetku alebo pri vzniku finančného záväzku, môže byť však ocenený aj v obstarávacej cene ak nemožno reálnu hodnotu spoľahlivo stanoviť (napr. na základe aktívneho trhu ani pomocou iného odhadu). Súčasť prvotného ocenenia tvoria aj transakčné náklady, ktoré súvisia s jeho obchodom (t.j. nadobudnutím finančného majetku), okrem finančných nástrojov oceňovaných reálnou hodnotou s vplyvom na výsledok hospodárenia.

Finančný majetok oceňovaný reálnou hodnotou výsledkovo je prvotne ocenený reálnou hodnotou, zatiaľ čo transakčné náklady sú vykázané výsledkovo v okamihu vzniku

¹⁵ SOUKUPOVÁ, B. a kol., Účtovníctvo vo finančnom riadení, Bratislava: Súvaha, 2008, ISBN: 978-8089265-08-4, str. 45.

(nebudú teda zvyšovať hodnotu finančného nástroja). Pre lepšie pochopenie prvotného oceňovania uvádzame nasledujúcu tabuľku:

Tabuľka 1: Prvotné ocenenie finančného majetku podľa IFRS¹⁶

| | Reálna hodnota | Transakčné náklady | Obstarávacie náklady | Amortizovaná hodnota |
|---|----------------|--------------------|----------------------|----------------------|
| Finančný majetok na obchodovanie /oceňovaný výsledkovo | * | - | - | - |
| Finančný majetok na predaj | * | * | - | - |
| Finančný majetok držaný do splatnosti | * | * | - | - |
| Poskytnuté úvery a pohľadávky | * | * | - | - |

Vysvetlivky : * oceňuje sa danou veličinou, - neoceňuje sa danou veličinou

1. **Finančný majetok určený na obchodovanie** je prvotne oceňovaný reálnou hodnotou a predstavujú ho :
 - cenné papiere obstarané účtovnou jednotkou so zámerom ďalšieho predaja alebo vyrovnania v blízkej budúcnosti (napr. akcie , zmenky, dlhopisy, pokladničné poukážky, investície v podielových fondov atď.),
 - deriváty (okrem derivátov určených na zaistenie rizík alebo zmlúv o finančnej záruke),
 - iný finančný majetok patriaci do uvedenej skupiny.
2. **Finančný majetok určený na predaj**, ktorým sú cenné papiere s premenlivým resp. pevným výnosom, napr. akcie, hypotekárne záložné listy, ostatné podiely, alebo poskytnuté úvery a pod.,
3. **Finančný majetok držaný účtovnou jednotkou do splatnosti**, ktorými sú nimi napr. investície v podielových fondoch, zmenky, pokladničné poukážky, dlhopisy a i.,

¹⁶ MELUCHOVÁ, J., 2009, Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS, Iura Edition, Bratislava 2009, ISBN: 978-80-8078-278-8, str.148-153

- 4. Poskytnuté úvery a pohľadávky** predstavujú napr. poskytnuté pôžičky tretím osobám, poskytnuté úvery dcérskej účtovnej jednotke, termínované vklady v bankách atď.

3.1.1.2 Následné ocenenie finančného majetku v súlade s IFRS

Následným ocenením budeme rozumieť oceňovanie až do momentu predaja prípadne splatnosti finančného nástroja. Rozdiel oproti prvotnému oceňovaniu je v oceňovacej základni, kým pri prvotnom oceňovaní je použitá jednotná základňa, pri následnom oceňovaní už použitá jednotná oceňovacia základňa nie je. Účtovná jednotka bude finančný majetok oceňovať osobitne podľa jeho zatriedenia do jednotlivých skupín a zámerov. Na ocenenie bude použitá buď reálna hodnota alebo amortizovaná hodnota.

Rozdiely ktoré vznikajú zo zmien ocenenia finančného majetku budú vykázané buď súvahovo, ako vplyv na vlastné imanie alebo výsledkovo, tzn. ovplyvnia priamo výsledok hospodárenia účtovnej jednotky.

Prehľad používaných oceňovacích veličín a ich vykázanie je uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka2: **Následné ocenenie finančného majetku podľa IFRS¹⁷**

| Skupina majetku | Oceňovacia veličina | Vykázanie následného ocenenia |
|--|--|---|
| Finančný majetok na obchodovanie /oceňovaný výsledkovo/ | Reálna hodnota | výsledkovo (zisk/strata) t.j. čisté precenenie a úrokový výnos |
| Finančný majetok na predaj | Reálna hodnota | súvahovo (t.j. vo vlastnom imaní) a úrokový výnos (výsledkovo) |
| Finančný majetok držaný do splatnosti | Amortizovaná hodnota (napr. efektívna úroková miera) | úrokový výnos (výsledkovo) |
| Poskytnuté úvery a pohľadávky | Amortizovaná hodnota (napr. efektívna úroková miera) | úrokový výnos (výsledkovo) |

¹⁷ MELUCHOVÁ, J., 2009, Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS, Iura Edition, Bratislava 2009, ISBN: 978-80-8078-278-8, str.148-153

Finančný majetok, ktorý je *oceňovaný reálnou hodnotou s vplyvom na výsledok hospodárenia a finančný majetok určený na predaj* (v prípade dlhových cenných papierov) je potrebné do následného ocenenia premietnuť aj *čistú zmenu v reálnej hodnote* (predstavujúcu zisk alebo stratu) a *časovo prislúchajúce úrokové výnosy prípadne nákladové úroky* (tie ovplyvňujú hodnotu finančného majetku pri použití metódy efektívnej úrokovej miery). V rámci *finančného majetku oceňovaného reálnou hodnotou výsledkovo* IFRS 7 uvádza možnosť sledovať tieto položky spoločne, nakoľko všetky zmeny v ocenení finančného majetku (podľa IFRS 7) majú vplyv na výsledok hospodárenia a môžu byť teda účtované a vykazované ako jedna položka, ak sa však účtovná jednotka nerozhodne ich vykazovať samostatne. Na rozdiel od predchádzajúcej skupiny majetku, je nutné sledovať oddelene položky vplývajúce na ocenenie reálnou hodnotou v skupine finančného majetku určeného na predaj.

Tieto položky sú totiž v účtovnej závierke vykázané odlišne a to nasledovne :

- **precenenie na novú reálnu hodnotu** bude účtované v rámci fondu z precenenia, ktorý je vykázaný ako súčasť vlastného imania účtovnej jednotky, do výsledku hospodárenia sa ako zisk prípadne strata premietne až v momente predaja,
- **časovo prislúchajúce úrokové výnosy** budú súčasťou výsledku hospodárenia.

3. 1. 2 *Oceňovanie finančného majetku podľa právnej úpravy Slovenskej republiky*

Za najvyššiu právnu normu upravujúcu spôsoby oceňovania v rámci Slovenskej republiky sa považuje zákon o účtovníctve. Oceňovanie je upravené v jeho štvrtej časti "Spôsoby oceňovania", v ktorej sú definované okamihy ako aj spôsoby oceňovania majetku a záväzkov účtovnej jednotky.

Podľa zákona o účtovníctve majú účtovné jednotky povinnosť oceňovať majetok a záväzky ku dňu :

- uskutočnenia účtovného prípadu spôsobmi podľa § 25 zákona o účtovníctve,
- ku dňu ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka spôsobom podľa § 27 zákona o účtovníctve,
- k inému dňu v rámci účtovného obdobia spôsobom podľa § 27 zákona o účtovníctve, ak sa to vyžaduje osobitný predpis.

Finančný majetok oceňuje účtovná jednotka nasledujúcimi veličinami:

1. **Obstarávacou cenou**, predstavujúcou cenu za ktorú je majetok obstaraný vrátane nákladov spojených s obstaraním majetku,
2. **Reprodukčnou obstarávacou cenou**, rozumieme cenu za ktorú by bol majetok obstaraný v čase keď sa o ňom účtuje,
3. **Menovitou hodnotou**, ktorou je suma uvedená na peňažných prostriedkoch a ceninách prípadne suma na ktorú znie pohľadávka alebo záväzok pri ich vzniku.
4. **Reálnou hodnotou**, ktorá predstavuje cenu definovanú v zákone o účtovníctve nepriamo a to ako:
 - o *trhová cena*,
 - o *kvalifikovaný odhad*, ktorý bude použitý ak trhová cena nie je k dispozícii resp. nie je správnym vyjadrením reálnej hodnoty,
 - o *ocenenie stanovené podľa osobitného predpisu*, používa sa ak nie je možné postupovať podľa predošlých dvoch bodov.

Trhová cena predstavuje:

- a) cenu vyhlásenú na tuzemskej alebo zahraničnej burze v deň ocenenia, ktorým je deň ku ktorému účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku, ak trh s príslušným majetkom, ktorý burza organizuje je trhom aktívnym, prípadne bezprostredne predchádzajúca cena, ktorá bola vyhlásená najskôr desiaty deň pred dňom, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, alebo
- b) najpočetnejšiu cenu ponuky na inom aktívnom najneskôr v deň ocenenia ktorým je deň ku ktorému účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku, prípadne bezprostredne predchádzajúceho dňa, v ktorom bola cena ponuky najskôr z desiateho dňa pred dňom, ku ktorému účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku.

Za **aktívny trh** je považovaný taký trh, na ktorom, sa obchoduje s rovnakým prípadne podobným majetkom, s podobnými vlastnosťami, za obdobných podmienok. Osoby sú obvykle ochotné kúpiť prípadne predáť a informácia o cenách je dostupná verejnosti.

V ocenení trhovou cenou nie sú zohľadnené skutočnosti, ktoré nastanú medzi dňom ku ktorému účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku a dňom jej zostavenia. V prípade, že tieto skutočnosti sú významnými, uvedie ich účtovná jednotka v poznámkach.

Kvalifikovaný odhad je súhrn všetkých budúcich výdavkov alebo príjmov pri použití najčastejšie sa vyskytujúcej úrokovej miery pre podobný nástroj emitenta s podobným ohodnotením alebo úrokovej miery, ktorá menovitú hodnotu tohto nástroja znižuje o úrokovú zrážku tohto nástroja na cenu, za ktorú by bol tento nástroj predaný.

V prípade, že ku dňu ocenenia nie je možné reálnu hodnotu spoľahlivo určiť, bude sa za reálnu hodnotu považovať ocenenie majetku a záväzkov podľa §25 zákona o účtovníctve.

3.1.2.1 Prvotné ocenenie finančného majetku v SR

Prvotným ocenením cenných papierov predstavujúcich súčasť finančného majetku je oceňované ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu. Dňom uskutočnenia účtovného prípadu je :

- deň kedy účtovná jednotka cenný papier alebo podiel obstarala (tzn. prvotné ocenenie),
- deň úbytku cenného papiera alebo podielu.

Cenné papiere a podiely pri obstaraní sú oceňované :

a) Obstarávacou cenou, predstavujúcou cenu používanou v rámci odplatného nadobudnutia cenného papiera a podielu na základnom imaní. Súčasť obstarávacej ceny tvoria tiež náklady, ktoré súvisia s obstaraním cenných papierov alebo podielov (napr. poplatky a provízie maklérom, burzám, poradcom a iné). Obstarávaciu cenu tvorí aj emisné ážio (ktoré vzniká, ak emisný kurz akcie prevyšuje menovitú hodnotu akcie t.j. rozdiel medzi emisným kurzom a menovitou hodnotu pri zvyšovaní základného imania upísaním nových akcií). Patrí sem tiež zákonný rezervný fond vytváraný z kapitálových vkladov, ak sa tento fond vytvára pri vzniku spoločnosti. Do obstarávacej ceny nevstupujú úroky vyplývajúce z úverov na obstaranie cenných papierov a podielov, kurzové rozdiely a ani náklady, ktoré sú spojené s ich držbou.

b) Reprodukčnou obstarávacou cenou,

- v prípade bezodplatného nadobudnutia cenného papiera a podielu,
- pri preradení z osobného vlastníctva do podnikania

c) Uznaná hodnota nepeňažného vkladu sa používa pre cenné papiere a podiely nadobúdané ako protihodnota za nepeňažný vklad vložený do spoločnosti akou je

akciová spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným. Účtovná jednotka ich oceňuje v takej peňažnej sume, v akej je nepeňažný vklad započítaný na vklad spoločníka (tzn. uznaná hodnota nepeňažného vkladu stanovená na základe ohodnotenia súdnym znalcom),

d) Reálna hodnota je používaná na oceňovanie cenných papierov určených na obchodovanie.

Oceňovanie cenných papierov a podielov ako pri ich úbytku v dôsledku predaja:

- v ocenení ku dňu obstarania (t.j. obstarávacou alebo reprodukčnou obstarávacou cenou),
- v prípade rovnakého druhu cenných papierov možno úbytok oceniť:
 - váženým aritmetickým priemerom,
 - metódou FIFO (spôsob, keď prvá cena použitá na ocenenie prírastku bude použitá ako prvá cena na ocenenie úbytku),
 - v ocenení ku dňu obstarania.

V prípade rovnakého druhu cenného papiera (napr. akcií, podielových listov, dočasných listov, dlhopisov), je možné použiť jednu z týchto metód len ak cenné papiere majú rovnakú menovitú hodnotu, znejú na rovnakú menu a sú vydané rovnakým emitentom.

V prípade predaja sa úbytok cenných papierov a podielov v cudzej mene prepočíta na eurá referenčným výmenným kurzom v deň predchádzajúci dňu uskutočnenia účtovného prípadu, pričom rozdiel vzniknutý pri zaúčtovaní úbytku bude účtovaný podľa povahy kurzového rozdielu (t.j. kurzový zisk alebo kurzová strata).

Prehľad oceňovania cenných papierov a podielov ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 3: **Oceňovanie cenných papierov a podielov ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu**¹⁸

| | | |
|---|-------------------------------|--|
| Oceňovanie cenných papierov a podielov ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu v priebehu účtovného obdobia | pri obstaraní | <ul style="list-style-type: none"> • obstarávacou cenou • reprodukčnou obstarávacou cenou • uznanou hodnotou nepeňažného vkladu |
| | pri úbytku v dôsledku predaja | <ul style="list-style-type: none"> • v ocenení ku dňu obstarania • váženým aritmetickým priemerom • metódou FIFO |

Peňažné prostriedky a ich ekvivalenty sa oceňujú menovitou hodnotou, čiže cenou, resp. sumou ktorá je uvedená na peňažných prostriedkoch a pri peňažných prostriedkoch na účte v banke je to cena uvedená na výpise z bankového účtu. Účtovná jednotka môže mať peňažné prostriedky v eurách prípadne v cudzej mene. Peňažné prostriedky v cudzej mene sa oceňujú menovitou hodnotou v cudzej mene a prepočítavajú sa kurzom príslušnej meny, a to vždy ku dňu ocenenia.

Prepočet peňažných prostriedkov v cudzej mene bude uskutočňovaný nasledovne:

- pri kúpe a predaji cudzej meny za menu euro, účtovná jednotka použije kurz, za ktorý boli tieto hodnoty nakúpené resp. predané,
- ak sa predaj alebo kúpa cudzej meny uskutoční za iný kurz ako ponúka banka, pobočka zahraničnej banky alebo zmenáreň v kurzovom lístku, použije sa kurz, ktorý pobočka zahraničnej banky alebo zmenáreň v deň vysporiadania obchodu ponúka za kúpu resp. predaj meny v kurzovom lístku,
- ak sa takýto nákup alebo predaj neuskutoční pomocou, banky, pobočky zahraničnej banky alebo zmenárne, použije sa referenčný kurz Európskej centrálnej banky alebo Národnej banky Slovenska v deň, ktorý predchádza dňu vysporiadania obchodu,
- pri prevode peňažných prostriedkov z účtu, ktorý je zriadený v cudzej mene na účet zriadený v eurách a opačne, použije účtovná jednotka kurz, za ktorý boli tieto hodnoty nakúpené resp. predané,

¹⁸ Šlosarová, A. - Šlosár, R.: Cenné papiere a podiely v účtovníctve podnikateľov, Bratislava: Iura Edition, 2006, ISBN-80-8078-125-7

- v ostatných prípadoch bude použitý kurz vyhlásený ECB alebo NBS v deň predchádzajúci dňu uskutočnenia účtovného prípadu.

Úbytok peňažných prostriedkov rovnakej cudzej meny v pokladnici účtovnej jednotky môžeme oceniť :

- metódou váženého aritmetického priemeru,
- metódou FIFO,
- kurzom vyhláseným Európskou centrálnou bankou alebo Národnou bankou Slovenska v deň, ktorý predchádza dňu uskutočnenia účtovného prípadu.

3.1.2.2 Následné ocenenie finančného majetku

Ku dňu, ku ktorému účtovná jednotka zostavuje účtovnú závierku, resp. k inému dňu účtovného obdobia (ak tak ustanovuje osobitný predpis) oceňujeme cenné papiere predstavujúce dlhodobý finančný majetok nasledovne:

1. Majetkové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke a v účtovnej jednotke s podstatným vplyvom oceňujeme:

- *cenou použitou na prvotné ocenenie* (t.j. cenou, za ktorú boli obstarané) a ak sú predpokladané budúce ekonomické úžitky plynúce z majetku nižšie ako je ich ocenenie v účtovníctve, zohľadní to účtovná jednotka vo forme opravnej položky, ktorá vplýva na výsledok hospodárenia alebo,
- *cenou vypočítanou pomocou metódy vlastného imania*, pričom toto ocenenie môže byť vyššie alebo nižšie ako cena, ktorá bola použitá pri prvotnom ocenení. Podiel na základnom imaní, ocenený obstarávacou cenou bude upravený na hodnotu zodpovedajúcu miere účasti účtovnej jednotky na vlastnom imaní spoločnosti, v ktorej má účtovná jednotka podiel na základnom imaní. Zmena ocenenia sa prejaví priamo na majetkovom účte a s vplyvom na vlastné imanie (na účte 414 - Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov). Ak podiel na základnom imaní bude záporný resp. nulový, ocení sa nulou.

Účtovná jednotka si môže zvoliť pre oceňovanie jednu z uvedených metód oceňovania majetkových cenných papierov, ak sa však rozhodne pre metódu vlastného imania, musí ju použiť pre všetky tieto podiely. Metódu vlastného imania nemožno

zamieňať s metódou konsolidácie. Ocenenie metódou vlastného imania tiež nemožno zamieňať s tým, že ide o ocenenie reálnou hodnotou.

2. *Majetkové cenné papiere, ktoré nie sú cenným papierom alebo podielom v dcérskej účtovnej jednotke alebo v účtovnej jednotke s podstatným vplyvom, ktoré zákon nevyklučuje z ocenenia reálnou hodnotou a Ostatné dlhové cenné papiere* oceňujeme:

- *reálnou hodnotou*, pričom zmena reálnej hodnoty bude zaúčtovaná ako opravná položka. Použité budú účty opravných položiek a nákladov súvzťažne s účtom oceňovacích rozdielov z precenenia majetku.

3. *Dlhové cenné papiere držané do splatnosti*

- nebudú preceňované, teda oceňované *reálnou hodnotou*, ale účtuje sa pri nich o úrokovom výnose resp. alikvotnom úrokovom výnose (je to výnos, ktorý pripadá na určité časové obdobie). Pôvodné ocenenie bude tak zvýšené o úrokový výnos. Úrokový výnos sa zaúčtuje s vplyvom na výsledok hospodárenia.

Cenné papiere predstavujúce krátkodobý finančný majetok nasledovne oceňujeme ku dňu zostavenia účtovnej závierky resp. k inému dňu účtovného obdobia (ak je tak ustanovené osobitným predpisom) nasledovne:

1. *Majetkové cenné papiere určené na obchodovanie* sa oceňujú reálnou hodnotou, ktorú bude predstavovať trhovú cenu alebo cena stanovená kvalifikovaným odhadom (ak nemožno spoľahlivo určiť trhovú cenu), potom sa za ocenenie reálnou hodnotou bude považovať prvotné ocenenie. Zmena reálnej hodnoty bude predstavovať náklad, ak ide o zníženie hodnoty cenných papierov resp. výnos, v prípade ak pôjde o zvýšenie hodnoty cenných papierov.

2. *Dlhové cenné papiere určené na obchodovanie* budú oceňované reálnou hodnotou,

3. *Ostatné majetkové cenné papiere, ktoré zákon o účtovníctve nevyklučuje z ocenenia reálnou hodnotou, vrátane cenných papierov a podielov, ktoré nie sú cenným papierom alebo podielom v dcérskej účtovnej jednotke alebo v účtovnej jednotke s podstatným vplyvom* musia byť ocenené reálnou hodnotou a zmena reálnej hodnoty bude zaznamenaná v rámci oceňovacích rozdielov z precenenia majetku a záväzkov a s vecne príslušného účtu majetku,

4. *Dlhové cenné papiere držané do splatnosti* nebudú preceňované, teda oceňované reálnou hodnotou, ale účtuje sa pri nich o úrokovom výnose resp. alikvotnom

úrokovom výnose (je to výnos, ktorý pripadá na určité časové obdobie). Úrokový výnos účtujeme na účtoch majetku súvzťažne s výnosom z krátkodobého finančného majetku.

Oceňovanie peňažných prostriedkov a ekvivalentov peňažných prostriedkov

Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka sú peňažné prostriedky v cudzej mene ocenené kurzom určeným a vyhláseným Európskou centrálnou bankou a lebo Národnou bankou Slovenska. Zistené kurzové rozdiely budú zaúčtované s vplyvom na výsledok hospodárenia podľa ich charakteru, (pričom môže ísť o kurzový zisk alebo kurzovú stratu).

Ocenenie peňažných prostriedkov sa ku dňu zostavenia účtovnej závierky neupravuje. Peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov budú oceňované vždy v menovitej hodnote. Reálnosť ocenenia peňažných prostriedkov a ich ekvivalentov zabezpečuje práve ocenenie kurzom.

3.1.3. Úprava hodnoty finančného *majetku*

Úprava hodnoty finančného majetku v SR je definovaná v rámci postupov účtovania v §18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek.

Opravné položky účtovná jednotka vytvára na základe zásady opatrnosti, ak existuje opodstatnený predpoklad zníženia hodnoty majetku oproti jeho oceneniu v účtovníctve a len v prípadoch, keď zníženie ocenenia majetku nie je trvalého charakteru.

Opravné položky sa netvorí k:

- cenným papierom, ktorých zmena reálnej hodnoty je stanovená na základe trhovej ceny alebo kvalifikovaným odhadom prípadne posudkom znalca, a je účtovaná na ťarchu nákladov resp. v prospech výnosov,
- dlhovým cenným papierom, ktorých zmena reálnej hodnoty je účtovaná na ťarchu nákladov, prípadne v prospech výnosov, alebo je súčasťou úrokového výnosu,
- vlastným dlhopisom,
- vlastným akciám a vlastným obchodným podielom,
- podielovým cenným papierom, ktoré sa oceňujú metódou vlastného imania, a ktorých zmena je účtovaná ako oceňovací rozdiel z precenenia majetku a záväzkov.

V prípade zániku opodstatnenia predpokladu trvania zníženia hodnoty, zaúčtuje sa buď čiastočné alebo úplné zrušenie opravných položiek. Zúčtovanie opravnej položky vychádza z viacerých dôvodov, ktorými sú napr. vyradenie majetku z účtovníctva (napr. v dôsledku predaja, likvidácie, darovania a iné), v prípade zániku opodstatnenia predpokladu trvania zníženia hodnoty majetku.

Ak účtovná jednotka zistí, že trhovú hodnotu (skutočná cena) finančného majetku je vyššia ako ich ocenenie v účtovníctve, na základe uplatnenia zásady opatrnosti nebude o tejto skutočnosti účtovať.

Úprava hodnoty finančného majetku podľa IFRS je zakotvená v štandarde IAS 39 Finančné nástroje: oceňovanie a účtovanie. Tento štandard upravuje zníženie (znehodnotenie) všetkého finančného majetku, okrem finančného majetku určeného na obchodovanie. Upravuje účtovnú hodnotu tak, aby zodpovedala očakávaným peňažným tokom plynúcim z daného majetku.

O znížení hodnoty sa účtuje len, ak možno identifikovať objektívne dôkazy zníženia hodnoty, ktoré sú následkom tzv. stratovej udalosti, ktorá nastala po ich prvotnom ocenení. Znehodnotenie posudzuje účtovná jednotka vždy ku dňu, ku ktorému zostavuje účtovnú závierku. Zníženie účtovnej hodnoty finančného majetku účtuje účtovná jednotka ako opravnú položku k príslušnej skupine a druhu finančného majetku a to v okamihu znehodnotenia. Opravná položka bude zaúčtovaná nasledovne:

- výsledkovo ako náklad,
- súvahovo do vlastného imania (pri cenných papieroch určených na predaj).

IAS 39 Finančné nástroje: oceňovanie a účtovanie uvádza možnosť účtovať zníženie hodnoty finančného majetku priamo t.j. priamo znížením príslušného účtu majetku alebo nepriamou metódou vo forme opravnej položky. V podmienkach SR je uprednostňovaný skôr nepriamy spôsob účtovania.

3.2. Účtovanie finančného majetku podľa platnej metodiky v účtovníctve

3.2.1. Zobrazenie finančného majetku v podvojnóm účtovníctve

Ocenenie je určujúcim momentom začiatku účtovania. Medzinárodné štandardy neupravujú priamo postup účtovania, zameriavajú sa práve na vykazovanie jednotlivých zložiek majetku a zdrojov krytia. Táto kapitola je venovaná účtovaniu finančného majetku z pohľadu Slovenskej právnej úpravy v sústave podvojného účtovníctva.

3.2.1.1. Účtovanie o peňažných prostriedkoch

Pre účtovanie krátkodobého finančného majetku vo forme peňažných prostriedkov sa je určená trieda **2 - Finančné účty**. V rámci nej sú pre účtovanie vyhradené nasledujúce skupiny účtov a účty:

- **Účtová skupina 21 - Peniaze,**
 - 211 - Pokladnica,
 - 213 - Ceniny,
- **Účtová skupina 22 - Účty v bankách,**
 - 221 - Bankové účty,
- **Účtová skupina 26 - Prevody medzi finančnými účtami.**
 - 261 - Peniaze na ceste.

K uvedeným syntetickým účtom je potrebné, aby si účtovná jednotka vytvorila náležitú analytickú evidenciu.

Na účte **211 - Pokladnica** účtujeme stav a pohyb peňažných prostriedkov v hotovosti, rovnako aj stav a pohyb ekvivalentov peňažných hotovostí (okrem cenín, nakoľko ceninám je vyhradený samostatný účet). Analytickú evidenciu k účtu Pokladnica vedie účtovná jednotka zväčša podľa druhov jednotlivých mien (v našom prípade Pokladnica v EUR) a pre každú inú menu osobitne (napr. Pokladnica v CZK a iné). Analytickú evidenciu vedie rovnako aj k ekvivalentom peňažných hotovostí. Pohyb peňazí v pokladnici účtujeme vždy na základe príjmových a výdavkových pokladničných

dokladov. Na pokladničných dokladoch z registračnej pokladnice nie je možné robiť opravy. V prípade chybne vystaveného dokladu je potrebné vystaviť nový, opravný doklad.

Na ťarchu účtu 211 - Pokladnica účtujeme zvýšenie peňažných prostriedkov, šekov, poukážok súvzťažne s vecne príslušným účtom. V prospech účtu je účtovaný úbytok peňažných hotovostí, šekov a poukážok

Účet 213 - Ceniny používa účtovná jednotka pre účtovanie stavu a pohybu cenín pred ich vydaním na použitie. Je potrebné viesť analytickú evidenciu podľa jednotlivých druhov cenín, osôb hmotne zodpovedných a príslušnej meny, na ktorú znejú. Účtujeme tu pohľadávky voči zamestnancom na účte 335 - Pohľadávky voči zamestnancom alebo spoločníkom na účte 355 - Ostatné pohľadávky voči spoločníkom a členom za ceniny zverené zamestnancom alebo spoločníkom na vopred stanovené účely použitia. Na ťarchu účtu Ceniny účtujeme prírastky cenín a v prospech účtu všetky úbytky, pričom ich nákup môže byť realizovaný v hotovosti alebo prostredníctvom faktúry. Úbytok spotrebovaných cenín predstavuje pre účtovnú jednotku náklad, ktorý účtovná jednotka zaúčtuje na príslušné nákladové účty skupiny 5- Náklady.

Účet 221 - Bankové účty účtujeme stavy a pohyby peňažných prostriedkov účtovnej jednotky v bankách. Pohyby na účtoch sú účtované na základe výpisov z účtov banky. Ak účtovná jednotka vlastní viac bankových účtov je potrebné si zvoliť analytickú evidenciu podľa jednotlivých druhov týchto bankových účtov resp. podľa jednotlivých finančných inštitúcií v ktorých má tieto účty zriadené. Na ťarchu účtu 221- Bankové účty budeme účtovať všetky prírastky peňažných prostriedkov (vklady na účet, inkaso v rámci dodávateľsko-odberateľských vzťahov, a pod.), v prospech účtu všetky úbytky peňažných prostriedkov z účtu.

Rozdiely vzniknuté z prepočtu peňažných prostriedkov v cudzej mene budú predstavovať kurzové rozdiely, pričom môže ísť o kurzový zisk účtovaný na účte 663 - *Kurzové zisky* alebo stratu, ktorú účtujeme 563 - *Kurzové straty* výsledkovo.

Účet 261 - Peniaze na ceste má osobitné postavenie pri peňažných prostriedkoch. Tento účet slúži na preklopenie časového nesúladu medzi účtovaním pohybu peňazí, šekov a iných hotovostí a prijatím príslušných pokladničných dokladov resp. prijatím bankových výpisov účtovnou jednotkou. Rovnako sú tu účtované prípady, pri ktorých dochádza k časovému nesúladu pri prevodoch medzi účtami v bankách.

3.2.1.2. Účtovanie krátkodobých cenných papierov

Krátkodobý finančný majetok vo forme cenných papierov vymedzujú účty rámcovej účtovej osnovy v účtovej skupine **25 - Krátkodobý finančný majetok**. V tejto skupine sa účtuje tá časť finančného majetku, u ktorého sa predpokladá držba najviac po dobu jedného roka odo dňa uskutočnenia účtovného prípadu. Skupinu 25 - Krátkodobý finančný majetok tvoria nasledujúce účty :

- 251 - Majetkové cenné papiere určené na obchodovanie,
- 252 - Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely,
- 253 - Dlhové cenné papiere na obchodovanie,
- 255 - Vlastné dlhopisy,
- 256 - Dlhové cenné papiere so splatnosťou do jedného roka držané do splatnosti,
- 257 - Ostatné realizovateľné cenné papiere,
- 259 - Obstaranie krátkodobého finančného majetku,

Podmienkou zaúčtovania cenných papierov do krátkodobého finančného majetku je:

1. doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom je kratšia ako jeden rok
2. zámerom účtovnej jednotky je mať tento cenný papier v držbe na dobu trvania najviac jeden rok,
3. ak ide o cenný papier na obchodovanie, ide vždy o krátkodobý finančný majetok.

Cenné papiere predstavujúce krátkodobý finančný majetok môžu byť:

- **majetkové cenné papiere a podiely** obstarávané účtovnou jednotkou za účelom zhodnocovania vložených peňažných prostriedkov, najmä dosiahnutia zisku z ich predaja, avšak účtovná jednotka môže mať aj iný zámer (napr. získať dividendu)
- **dlhové cenné papiere** majú rovnaké charakteristické vlastnosti ako dlhodobé dlhové cenné papiere, s rozdielom, že ich doba splatnosti je najviac jeden rok, alebo ich má účtovná jednotka na obchodovanie.

Obstaranie cenných papierov sa účtuje prostredníctvom účtu **259 - Obstaranie krátkodobého finančného majetku**. Pri evidencii cenných papierov je potrebné k syntetickým účtom účtovej triedy 25 - Krátkodobý finančný majetok viesť analytickú evidenciu. Analytická evidencia je vedená podľa jednotlivých druhov cenných papierov, emitentov a meny na, ktorú cenné papiere znejú.

Na účte **251 - Majetkové cenné papiere určené na obchodovanie** podľa opatrenia o postupoch účtovania účtovná jednotka účtuje najmä akcie, ktoré boli účtovnou jednotkou obstarané za účelom obchodovania s nimi. Obstaranie sa účtuje na ľarchu účtu 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku so súvzťažným zápisom v prospech účtu záväzkov alebo priamo v prospech účtov peňažných prostriedkov. Úbytok týchto cenných papierov v dôsledku ich predaja bude účtovaný na ľarchu účtu 561 - Predané cenné papiere a podiely so súvzťažným zápisom v prospech účtu 251 - Majetkové cenné papiere určené na obchodovanie. Výnosy z predaja sa účtujú v prospech účtu 661 - Tržby z predaja cenných papierov a podielov súvzťažne so zápisom na ľarchu účtov 378 - Iné pohľadávky, resp. 315 - Ostatné pohľadávky. Výnosy vyplývajúce z vlastníctva majetkových cenných papierov predstavujúce dividendy alebo úroky sú účtované v prospech účtu 666 - Výnosy z krátkodobého finančného majetku.

Zmeny reálnej hodnoty majetkových cenných papierov, ktoré sú určené na obchodovanie budú účtované ako:

1. zníženie hodnoty v prospech účtu krátkodobého finančného majetku súvzťažne so zápisom na ľarchu účtu 564 - Náklady na precenenie cenných papierov,
2. zvýšenie hodnoty na ľarchu účtu krátkodobého finančného majetku súvzťažne so zápisom v prospech účtu 664 - Výnosy z precenenia cenných papierov.

Účtovná jednotka môže mať prechodne v držbe aj vlastné akcie, ktoré eviduje na účte **252 - Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely**, ktoré nadobudla a má ich v držbe len po určitú dobu. Vlastné akcie sú akciami účtovnej jednotky, ktorá ich emitovala. Ich vlastníctvo je vyjadrením podielu na majetku spoločnosti, na jej riadení, zisku a na likvidačnom zostatku pri zániku spoločnosti. V súvislosti s vlastnými akciami môžu v akciovej spoločnosti nastať dva prípady:

- akciová spoločnosť kúpi vlastné akcie a následne ich predá alebo,
- akciová spoločnosť kúpi vlastné akcie a následne o ich hodnotu zníži výšku základného imania.

Na účte **253 - Dlhové cenné papiere na obchodovanie** účtuje účtovná jednotka o cenných papieroch úverovej povahy, držaných za účelom vykonania obchodu na tuzemskej, zahraničnej burze alebo na inom verejnom trhu, pričom cieľom je dosiahnutie zisku z cenových rozdielov v krátkodobom časovom horizonte. Obstaranie cenných

papierov na obchodovanie účtujeme na ľarchu účtu 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku. Pri predaji dlhových cenných papierov účtujeme úbytok dlhových cenných papierov na ľarchu účtu 561 - Predané cenné papiere a podiely súvzťazne so zápisom v prospech účtu 253 - Dlhové cenné papiere na obchodovanie. Tržby vyplývajúce z týchto cenných papierov účtujeme v prospech účtu 661 - Tržby z predaja cenných papierov a podielov súvzťazne so zápisom na ľarchu účtu pohľadávok.

Zmena reálnej hodnoty dlhových cenných papierov určených na obchodovanie budeme účtovať ako :

- zvýšenie menovitej hodnoty kupónových dlhopisov v prospech účtu 666 - Výnosy z krátkodobého finančného majetku súvzťazne s účtom finančného majetku,
- zníženie menovitej hodnoty kupónových dlhopisov na ľarchu účtu 566 - Náklady na krátkodobý finančný majetok súvzťazne so zápisom na účet finančného majetku.

Pri účtovaní u diskontovaných cenných papierov je zmena v ocenení reálnou hodnotou súčasťou úrokového výnosu. Úrokový výnos je stanovený rozdielom medzi menovitou hodnotou a jeho nižším emisným kurzom¹⁹.

Na účte **255 - Vlastné dlhopisy** sú účtované vlastné dlhopisy, ktoré môže mať účtovná jednotka v držbe podľa zákona o dlhopisoch (zákon č. 530/1991 Z. z. v znení neskorších predpisov). Ako vlastné dlhopisy sú účtované:

- odkúpené neprevoditeľné dlhopisy pred uplynutím doby ich splatnosti znejúce na meno, ak ich sa na ich odkúpenie ako emitent zaviazala účtovná jednotka,
- zamestnanecké obligácie od zamestnancov v prípade rozviazania pracovného pomeru,
- stiahnuté vlastné nepredané dlhopisy.

V prípadoch uvedených v prvých dvoch bodoch sú dlhopisy odkupované za peniaze. Odkúpené neprevoditeľné dlhopisy a zamestnanecké obligácie sú emitentom

¹⁹ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov.

účtované na ľarchu účtu 255 – Vlastné dlhopisy so súvzťažným zápisom v prospech účtu 375 – Pohľadávky z vydaných dlhopisov, prípadne v prospech účtov peňažných prostriedkov. Pri účtovaní o vlastných dlhopisoch je nutné si uvedomiť, že dlhopisy, ktoré emituje účtovná jednotka majú povahu záväzku. Emisia je účtovaná ako vznik záväzku v prospech účtu 241 – Vydané krátkodobé dlhopisy, súvzťažne so vznikom pohľadávky zaúčtovanej na účte 375 – Pohľadávky z vydaných krátkodobých dlhopisov. Vyradenie vlastných dlhopisov bude zaúčtované v prospech účtu 255- Vlastné dlhopisy a na ľarchu účtu 241 – Vydané krátkodobé dlhopisy, teda ako zníženie záväzku z emisie dlhopisov.

Na účte **256 - Dlhové cenné papiere so splatnosťou do jedného roka** držané do splatnosti sú účtované dlhové cenné papiere, so splatnosťou do jedného roka, pričom účtovná jednotka má zámer držať ich do doby splatnosti. Obstaranie dlhových cenných papierov účtujeme na ľarchu účtu 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku a v prospech účtov peňažných prostriedkov prípadne záväzkových účtov 325 – Ostatné záväzky príp. účtu 379 – Iné záväzky.

Zaradenie na účet majetku bude účtované na ľarchu účtu 256 – Dlhové cenné papiere so splatnosťou do jedného roka držané do splatnosti súvzťažne so zápisom na účet 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku. O úrokovom výnose bude účtované počas obdobia medzi nákupom cenného papiera a jeho splatnosťou vo vecnej a časovej súvislosti. Úrokový výnos bude predstavovať :

- pri dlhových cenných papieroch s úrokovou sadzbou výnos, ktorý je touto sadzbou stanovený,
- pri diskontovaných cenných papieroch rozdiel medzi menovitou hodnotou a obstarávacou cenou cenných papierov.

Úrokový výnos sa účtuje v prospech účtu 666 – Výnosy z krátkodobého finančného majetku súvzťažne so zápisom na ľarchu účtu 256 – Dlhové cenné papiere so splatnosťou do jedného roka držané do splatnosti.

Účet **257 - Ostatné realizovateľné cenné papiere** je určený na účtovanie ostatných krátkodobých cenných papierov (napr. nakúpené opčné listy), s ktorými účtovná jednotka neobchoduje na tuzemskej burze, zahraničnej burze alebo inom verejnom trhu. Obstaranie účtujeme na ľarchu účtu 259 – Obstaranie krátkodobého finančného majetku a v prospech účtu peňažných prostriedkov príp. účtov záväzkov (účtujeme na účtoch 325 – Ostatné záväzky, 379 - Iné záväzky). Ak sú tieto cenné papiere držané do dňa uplatnenia prednostného práva, účtujú sa v tento deň na ľarchu nákladov na účet

568 – Ostatné finančné náklady súvzťažne so zápisom na účet 257 – Ostatné realizovateľné cenné papiere a to bez ohľadu, či právo bolo uplatnené alebo nie.

3.2.1.3. *Účtovanie dlhodobých cenných papierov*

Dlhodobý finančný majetok vo forme cenných papierov vymedzujú účty rámcovej účtovej osnovy v účtovej skupine **06 - Dlhodobý finančný majetok**. Účtovanie o dlhodobom finančnom majetku sa spája aj s účtami v skupinách **04 - Obstaranie dlhodobého majetku a skupinu 05 - Poskytnuté preddavky na dlhodobý majetok**.

061 - Podielové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke,

062 - Podielové cenné papiere a podiely v spoločnosti s podstatným vplyvom,

063 - Realizovateľné cenné papiere a podiely,

065 - Dlhové cenné papiere držané do splatnosti,

043 - Obstaranie dlhodobého finančného majetku,

053 - Poskytnuté preddavky na dlhodobý finančný majetok.

Podmienkou zaúčtovania cenných papierov ako dlhodobého finančného majetku je:

1. doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom je dlhšia ako jeden rok
2. zámerom účtovnej jednotky je mať tento cenný papier v držbe na dobu dlhšiu ako jeden rok
3. ak ide o podielové cenné papiere a podiely obstarané s úmyslom vykonávania práv, ktoré s ich vlastníctvom súvisia, ide vždy o dlhodobý finančný majetok.

Cenné papiere predstavujúce dlhodobý majetok môžu byť:

- *majetkové cenné papiere* vyjadrujú mieru účasti na vlastnom imaní (t.j. na hlasovacích právach) v inej obchodnej spoločnosti, nezakladajúce nárok na vrátenie peňažných prostriedkov, ktoré boli do nich vložené,
- *dlhové cenné papiere* sú založené na úverovom vzťahu veriteľa a dlžníka, a zakladajú nárok na vrátenie peňažných prostriedkov, ktoré boli do nich vložené, navýšené o dohodnutý úrok.

Dlhodobé cenné papiere obstaráva účtovná jednotka ako investor za účelom:

- dosiahnutia pravidelného výnosu, ktorý vyplýva z vlastníctva cenných papierov (podieľ v obchodných spoločnostiach znamenajú podiel na zisku, akcia zabezpečuje právo na dividendu),
- očakávanej zmeny ceny obstaraných cenných papierov (cenné papiere získané pri prevzatí spoločnosti, ktorej následnou reštrukturalizáciou je možné ju predať za vyššiu cenu),
- získania práva na riadenie a rozhodovanie o aktivitách podnikateľského subjektu formou získania hlasovacích práv,
- dosiahnutia výnosu vyplývajúceho z držby týchto cenných papierov (ide o cenné papiere dlhového charakteru, kde v stanovenej lehote dlžník splatí menovitú hodnotu a dohodnutý úrok).

Cenné papiere a podieľ je potrebné sledovať na analytických účtoch minimálne podľa druhu cenného papiera, meny na ktorú znejú a emitenta. V prípade potreby si účtovná jednotka stanovuje aj ďalšie analytické členenie.

Na účte **043 - Obstaranie dlhodobého finančného majetku** sa v súlade s § 14 ods. 1 postupov účtovania²⁰ účtujú v priebehu obstarávania jednotlivé zložky obstarávacej ceny nakupovaných cenných papierov a podielov. Účtujeme tu tiež obstaranie finančného majetku hmotnej povahy, ktorý predstavujú umelecké diela, zbierky, predmety drahých kovov a pozemky, ak ich účtovná jednotka obstarala za účelom dlhodobého uloženia voľných peňažných prostriedkov. Obstaranie podielových cenných papierov a podielov sa účtuje na ľarchu účtu 043 - Obstaranie dlhodobého finančného majetku súvzťažne so zaúčtovaním v prospech účtu 325 - *Ostatné záväzky*, ak ide o kúpu cenných papierov alebo podielov, prípadne v prospech účtu 367 - *Záväzky z upísaných nesplatených cenných papierov alebo podielov*.

Ak účtovná jednotka poskytne preddavok na obstaranie dlhodobého finančného majetku, zaúčtuje ho na ľarchu účtu 053 – Poskytnuté preddavky na dlhodobý finančný majetok so súvzťažným zápisom v prospech účtu peňažných prostriedkov) účtovaných na účtoch 211 – Pokladnica, 221 – Bankové účty).

²⁰ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov.

Na účte **061 - Podielové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke** účtuje podielové cenné papiere a podiely účtovná jednotka, ktorá je materskou účtovnou jednotkou. Materská účtovná jednotka je vymedzená § 22 ods. 3 zákona o účtovníctve.

Účet **062 - Podielové cenné papiere a podiely v spoločnosti s podstatným vplyvom** účtuje tá účtovná jednotka, ktorá má v inej účtovnej jednotke podstatný vplyv, ale nie je jej materskou účtovnou jednotkou. Podstatný vplyv je definovaný v zákone o účtovníctve § 27 ods. 1. Na účte 062 budeme účtovať :

- akcie v tých prípadoch, ak ich nadobudnutím účtovná jednotka získala podiel najmenej 20% na hlasovacích právach akciovej spoločnosti, ktorej akcie účtovná jednotka vlastní a nie je materskou účtovnou jednotkou.
- podiely v tých prípadoch, ak ich nadobudnutím získala účtovná jednotka podiel najmenej 20% na hlasovacích právach v obchodnej spoločnosti, ktorej podiel vlastní a nie je materskou účtovnou jednotkou.

Na účte **063 - Realizovateľné cenné papiere účtujeme cenné papiere a podiely** účtujeme cenné papiere a podiely, ktoré nie sú cennými papiermi na obchodovanie, cennými papiermi držanými do doby splatnosti, cennými papiermi a podielmi v spoločnosti s podstatným vplyvom. Na účte 063 budeme teda účtovať:

- akcie v tých prípadoch, ak nadobudnutím akcií získa účtovná jednotka menej ako 20% podiel na hlasovacích právach v akciovej spoločnosti, ktorej akcie účtovná jednotka vlastní a ktoré nie sú určené na obchodovanie,
- podiely v tých prípadoch, ak nadobudnutím tohto podielu získala podiel na hlasovacích právach obchodnej spoločnosti, ktorý je menší ako 20%.

Pri podielových cenných papieroch (akciách) sa percento podielu na základnom imaní akciovej spoločnosti určuje vždy z menovitej hodnoty akcií, nie z obstarávacej ceny, pokiaľ je obstarávacia cena iná. Rovnako pri podieloch sa percento podielu na základnom imaní obchodnej spoločnosti alebo družstva určuje z výšky vkladu do ZI zapísaného v obchodnom registri alebo stanovách. Zvýšenie alebo zníženie menovitej hodnoty akcií alebo výšky vkladu spoločníka v kapitálovej obchodnej spoločnosti pri zvýšení základného imania z majetku spoločnosti, prípadne pri znížení základného imania spoločnosti sa účtuje na ťarchu príslušných účtov 061, 062, 063 súvzťažne so zápisom v prospech alebo na ťarchu účtu 415 - Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastín.

Výnosy plynúce z vlastníctva podielových a realizovateľných cenných papierov

a podielov (dividendy, podiely na zisku) účtujeme v prospech účtu 665 – Výnosy z dlhodobého finančného majetku. Úbytok cenných papierov a podielov v dôsledku predaja je účtovaný na ťarchu účtu 561 – Predané cenné papiere a podiely a výnosy z predaja sa zaúčtujú v prospech účtu 661 – Tržby z predaja cenných papierov a podielov.

Účet **065 - Dlhové cenné papiere držané do splatnosti** používa účtovná jednotka pre účtovanie cenných papierov dlhového charakteru, s dobou splatnosti dlhšou ako jeden rok a s úmyslom držby do ich doby splatnosti. Ako dlhový cenný papier budeme na tomto účte účtovať:

- dlhopis s pevnou úrokovou sadzbou,
- dlhopis, ktorého úrokový výnos predstavuje rozdiel medzi jeho menovitou hodnotou a nižším emisným kurzom.

Úrokovým výnosom je :

- výnos stanovený pevnou úrokovou sadzbou dlhových cenných papierov s pevnou úrokovou sadzbou,
- rozdiel menovitej hodnoty a obstarávacej ceny diskontovaných cenných papierov

Úrokový výnos z dlhových cenných papierov účtujeme na ťarchu účtu 065 - Dlhové cenné papiere držané do splatnosti, súvzťažne so zápisom v prospech účtu 665 - Výnosy z dlhodobého finančného majetku, pričom tento výnos bude účtovaný v období medzi obstaraním cenného papiera a jeho splatnosťou v časovej a vecnej súvislosti s účtovným obdobím.

3.2.1.4. Účtovanie o dlhodobých pôžičkách účtovnej jednotky a ostatnom dlhodobom finančnom majetku

Účet **066 - Pôžičky účtovnej jednotky v konsolidovanom celku** účtujeme dlhodobé pôžičky, ktoré účtovná jednotka poskytla iným účtovným jednotkám v rámci konsolidovaného celku. Konsolidovaný celok tvoria materské a dcérske účtovné jednotky, ktorého definíciu upravuje § 22 zákona o účtovníctve.

Na účte **067 - Ostatné pôžičky** účtujeme poskytnuté iným účtovným jednotkám ako jednotkám, ktoré tvoria konsolidovaný celok. Členenie pôžičiek prostredníctvom uvedených účtov svoje opodstatnenie a vychádza z rovnakého vzťahu, ako účtovanie podielových cenných papierov a podielov účtovaných prostredníctvom účtov 061 – 061 - Podielové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke, 062 - Podielové cenné

papiere a podiely v spoločnosti s podstatným vplyvom , 063 - Realizovateľné cenné papiere účtujeme cenné papiere a podiely

Na účte **069 - Ostatný dlhodobý finančný majetok** účtujeme ostatný dlhodobý finančný majetok, ktorý nie je účtovaný na predchádzajúcich účtoch dlhodobého finančného majetku napr. nákup umeleckých diel, zbierok a predmetov z drahých kovov, pozemkov za účelom dlhodobého uloženia voľných peňažných prostriedkov.

3.2.1.5. Účtovanie opravných položiek k finančnému majetku

Ak sa ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka zistí, že došlo k zníženiu hodnoty cenných papierov predstavujúcich finančný majetok účtovnej jednotky, pričom nie je toto zníženie trvalého charakteru, a cenný papier sa nepreceňuje, účtujeme o opravnej položke.

Na účte **291 – Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku** sa účtuje tvorba a zúčtovanie opravnej položky ku krátkodobému finančnému majetku. Tvorba opravnej položky sa účtuje na ľarchu účtu 565 – Tvorba a zúčtovanie opravnej položky k finančnému majetku súvzťažne so zápisom v prospech účtu 291 – Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku. Zníženie alebo zrušenie opravnej položky sa účtuje v prospech účtu 565 – Tvorba a zúčtovanie opravnej položky k finančnému majetku súvzťažne so zápisom na ľarchu účtu 291 – Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku.

Na účte **096- Opravné položky k dlhodobému finančnému majetku** sa účtuje tvorba a zúčtovanie opravnej položky k dlhodobému finančnému majetku. Tvorba opravnej položky sa účtuje v prospech účtu 565 - Tvorba a zúčtovanie opravnej položky k finančnému majetku so súvzťažným zápisom v prospech účtu 096 - Opravné položky k dlhodobému finančnému majetku. Zníženie, prípadne zrušenie opravnej položky bude účtované v prospech účtu 565 - Tvorba a zúčtovanie opravnej položky k finančnému majetku súvzťažne so zápisom na ľarchu účtu 096 – Opravné položky k dlhodobému finančnému majetku.

3.2.2. Vykazovanie finančného majetku podľa právnej úpravy v SR

Účtovná závierka je štruktúrovanou prezentáciou skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva a je poskytovaná osobám, ktoré tieto informácie používajú. Účtovná závierka každej účtovnej jednotky tvorí jeden celok.

Účtovná závierka podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva Slovenskej republiky je upravená :

- zákon č 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov,
- opatrenie Ministerstva financií SR č 23054/2002 - 92 zo 16. decembra, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov,
- opatrenie Ministerstva financií SR č. 4455/2003 - 92 z 31. marca, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky a rozsahu údajov určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov.

Účtovnú závierku zostavenú podľa platnej legislatívy SR tvorí okrem všeobecných náležitostí:

- súvaha,
- výkaz ziskov a strát,
- poznámky
 - prehľad zmien vlastného imania
 - prehľad peňažných tokov.

Súvaha tvorí základný výkaz, zachytávajúci stav majetku na strane aktív a stav vlastného imania a záväzkov na strane pasív v peňažnom vyjadrení, a k určitému dátumu. V SR sa používa jej horizontálna forma, čo znamená, že majetok je vykazovaný oddelene od jeho zdrojov. Finančný majetok účtovná jednotka bude vykazovať na strane aktív v rámci majetku a následne v príslušných podskupinách podľa toho či ide o krátkodobý alebo o dlhodobý finančný majetok. Na strane pasív ho súvaha bude uvádzať v rámci

Vlastného imania²¹ a v časti Dlhodobých záväzkov, pričom v rámci Vlastného imania bude finančný majetok vykazovaný so záporným znamienkom ako položka znižujúca hodnotu vlastného imania. Finančný majetok vykazovaný v položkách kapitálových fondoch bude predstavovať zníženie resp. zvýšenie hodnoty finančného majetku v položkách oceňovacích rozdielov. Pre lepšie pochopenie vykazovania finančného majetku uvádzame tabuľky č. 4 a č.5.

Tabuľka 4: Súvaha (zjednodušene vybrané položky)

| Označenie | STRANA AKTÍV | číslo riadku |
|---------------|---|--------------|
| A. | Neobežný majetok | 002 |
| A.III. | Dlhodobý finančný majetok súčet (r. 023 až 030) | 022 |
| A.III.1. | Podielové cenné papiere v dcérskej účtovnej jednotke (061) - 096A | 023 |
| 2. | Podielové cenné papiere a podiely v spoločnosti s podstatným vplyvom (062) - 096A | 024 |
| 3. | Ostatné dlhodobé cenné papiere a podiely (063, 065) - 096A | 025 |
| 4. | Pôžičky účtovnej jednotke v konsolidovanom celku (066A) - 096A | 026 |
| 5. | Ostatný dlhodobý finančný majetok (0671, 069, 06XA) - 096A | 027 |
| 6. | Pôžičky s dobou splatnosti najviac jeden rok (066A, 067A, 06XA)-096A | 028 |
| 7. | Obstarávaný dlhodobý finančný majetok (043) - 096A | 029 |
| 8. | Poskytnuté preddavky na dlhodobý finančný majetok (053) - 095A | 030 |
| B. | Obežný majetok | 031 |
| B.IV. | Finančné účty súčet (r. 056 až 060) | 055 |
| B.IV.1 | Peniaze (211, 213, 21X) | 056 |
| 2. | Účty v bankách (221A, 22X +/-261) | 057 |
| 3. | Účty v bankách s dobou viazanosti dlhšou ako jeden rok 22X | 058 |
| 4. | Krátkodobý finančný majetok (251, 253, 256, 257, 25X) - / 291,29X/ | 059 |
| 5. | Obstarávaný krátkodobý finančný majetok (259, 314A) - 291 | 060 |

majetku tvoriace podiely v iných účtovných jednotkách sú vykazované v riadkoch 023 a 024 a 025 súvahy. Pôžičky poskytované účtovnou jednotkou budú uvedené v riadkoch

²¹ Vlastné imanie tvorí základné imanie, kapitálové fondy, fondy tvorené zo zisku výsledok hospodárenia minulých rokov a výsledok hospodárenia za účtovné obdobie po zdanení

Tabuľka 5: Súvaha (zjednodušene vybrané položky)

| Ozna- čenie | STRANA PASÍV | číslo riadku |
|----------------|--|-----------------|
| A. | Vlastné imanie | 067 |
| A.I. | Základné imanie | 068 |
| A.I.2. | Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely (/- / 252) | 070 |
| A.II. | Kapitálové fondy súčet | 073 |
| A.II.4. | Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov (+/- 414) | 077 |
| 5. | Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastín (+/- 415) | 078 |
| B. | Záväzky súčet | 088 |
| B.II | Dlhodobé záväzky | 094 |
| B.II.7 | Vydané dlhopisy (473A/-/255A) | 101 |

zdroj: vlastný zdroj

Výkaz ziskov a strát predstavuje prehľadné usporiadanie nákladov a výnosov za účtovné obdobie v peňažnom vyjadrení a v príslušnom členení, tak aby bolo zrejmé ako za toto obdobie výsledok hospodárenia vznikol. Štruktúra výkazu je daná štruktúrou nákladov a výnosov a ich ocenením. V SR sa zostavuje vo vertikálnej forme tzn. náklady a výnosy sú uvádzané vo viacstupňovom členení, pričom na jednotlivých stupňoch sa vyčísľujú medzisúčty a priebežné rozdiely (tie môžu predstavovať rôznorodé ekonomické ukazovatele). Náklady a výnosy vo výkaze ziskov a strát sú vyčísľované narastajúcim spôsobom od začiatku do dňa, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka.

Výkaz ziskov a strát zobrazuje finančný majetok ako výsledok hospodárenia z finančnej činnosti, ktorý tvorí rozdiel medzi finančnými výnosmi a finančnými nákladmi vzniknutými z krátkodobého finančného majetku alebo rozdiel nákladov a výnosov vyplývajúcich z dlhodobého finančného majetku.

Zobrazenie nákladov a výnosov účtovnej jednotky, ktoré sa vzťahujú na finančný majetok v rámci výkazu ziskov a strát je uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 6: Výkaz ziskov a strát (vybraná časť)

| Označenie a | TEXT b | Číslo riadku c |
|----------------|--|----------------------|
| VI. | Tržby z predaja cenných papierov a podielov (661) | 27 |
| J. | Predané cenné papiere a podiely (561) | 28 |
| VII. | Výnosy z dlhodobého finančného majetku r. 30 + r. 31+ r. 32 | 29 |
| VII.1 | Výnosy z cenných papierov a podielov v dcérskej účtovnej jednotke a v spoločnosti s podstatným vplyvom | 30 |
| 2. | Výnosy z ostatných dlhodobých cenných papierov a podielov(665A) | 31 |
| 3. | Výnosy z ostatného dlhodobého finančného majetku (665A) | 32 |
| VIII. | Výnosy z krátkodobého finančného majetku (666) | 33 |
| K. | Náklady na krátkodobý finančný majetok (566) | 34 |
| IX. | Výnosy z precenenia cenných papierov a výnosy z derivátových operácií (664,647) | 35 |
| L. | Náklady na precenenie cenných papierov a náklady na derivátové operácie (564, 567) | 36 |
| M. | Tvorba a zúčtovanie opravných položiek k finančnému majetku +/- 565 | 37 |
| XII. | Ostatné výnosy z finančnej činnosti (668) | 42 |
| P. | Ostatné náklady na finančnú činnosť (568,569) | 43 |
| * | Výsledok hospodárenia z finančnej činnosti | 46 |

zdroj: vlastný zdroj

Poznámky ako súčasť účtovnej závierky účtovných jednotiek obsahujú doplňujúce informácie o účtovnej jednotke, informácie o členoch štatutárnych orgánov, dozorných a iných orgánov účtovnej jednotky, prípadne informácie potrebné pre identifikáciu konsolidovanej účtovnej závierky, ak je časťou konsolidovaného celku a iné (napr. informácie o použitých účtovných zásadách a metódach, iných aktívach a iných pasívach a pod.). Taktiež obsahujú informácie, ktoré vysvetľujú a dopĺňajú údaje v súvahe a vo výkaze ziskov a strát.

V rámci poznámok sú zverejňované aj informácie o finančnom majetku účtovnej jednotky. Informácie o spôsobe ocenenia jednotlivých zložiek možno nájsť v časti o

použitých účtovných metódach a účtovných zásadách. V tejto časti poznámok sú uvádzané informácie týkajúce sa spôsobu ocenenia ako dlhodobého, tak aj krátkodobého finančného majetku.

Údaje vykázané na strane súvahy vzťahujúce na finančný majetok uvádzajú tieto skutočnosti v členení na:

- **informácie o dlhodobom finančnom majetku**, ktorými sú:
 - štruktúra a umiestnenie v členení podľa jednotlivých položiek súvahy,
 - obstarávacia cena a opravné položky, pričom účtovná jednotka uvádza ich stav na začiatku bežného účtovného obdobia, ktorý je následne upravený o prírastky, úbytky a presuny tohto majetku,
 - taktiež je tu uvádzaná zmena jednotlivých zložiek dlhodobého finančného majetku,
 - ocenenie reálnou hodnotou resp. metódou vlastného imania, ku dňu ku, ktorému sa zostavuje účtovná závierka (uvádzaný je aj vplyv na výsledok hospodárenia a výšku vlastného imania),
 - majetok, na ktorý je zriadené záložné právo resp. majetok ktorým má účtovná jednotka obmedzenie nakladať.
- **informácie o krátkodobom finančnom majetku**, zahrňujúce tie skutočnosti ktoré sa týkajú:
 - významných zložiek tohto majetku,
 - vytvorených alebo zúčtovaných opravných položkách k tomuto majetku, pričom je potrebné uviesť ich stav na začiatku účtovného obdobia a následne na konci. Účtovná jednotka osobitne uvádza dôvod tvorby a zúčtovania opravných položiek ku krátkodobému finančnému majetku.
 - ocenenia ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka reálnou hodnotou (účtovná jednotka uvádza aj vplyv na výsledok hospodárenia a výšku vlastného imania),
 - majetku, s ktorým má účtovná jednotka obmedzené právo nakladania a taktiež, majetok na ktorý bolo zriadené záložné právo.

Poznámky môžu obsahovať aj ďalšie výkazy a údaje, ktoré ich dopĺňajú a vysvetľujú.

Týmito výkazmi v súlade so zákonom o účtovníctve sú:

- *prehľad peňažných tokov,*
- *prehľad zmien vlastného imania.*

Prehľad peňažných tokov predstavuje formalizované usporiadanie peňažných tokov s vopred stanovenou štruktúrou za bežné a bezprostredne predchádzajúce obdobie v danej účtovnej jednotke v členení na príjmy a výdavky. Cieľom prehľadu peňažných tokov je analyzovať čo a v akej výške spôsobilo zmenu peňažných tokov v účtovnej jednotke, a následná prezentácia stavu peňažných prostriedkov na konci účtovného obdobia v porovnaní s ich hodnotou na začiatku obdobia. Povinnosť zostavenia prehľadu peňažných tokov, ako súčasť poznámok účtovnej závierky majú tie účtovné jednotky, ktoré majú povinnosť mať účtovnú závierku overenú audítorom. Peňažné toky sú vykazované v rámci prehľadu peňažných tokov samostatne.

Peňažné toky z prevádzkovej činnosti sú tie peňažné toky, ktoré súvisia s hlavnou činnosťou účtovnej jednotky t.j. s predmetom podnikania a všetky ostatné činnosti, ktoré nie sú investičnou alebo finančnou činnosťou. Príkladmi peňažných tokov sú napr.:

- príjmy a výdavky z tovaru, výrobkov a služieb,
 - príjmy a výdavky z úverov, ktoré boli účtovnej jednotke poskytnuté bankou alebo pobočkou zahraničnej banky, ak tieto úvery boli poskytnuté na zabezpečenie hlavnej činnosti,
 - príjmy a výdavky z nákupu a predaja cenných papierov na predaj resp. obchodovanie.
- *Peňažné toky z investičnej činnosti* sú spojené s obstarávaním a vyradovaním dlhodobého hmotného majetku, dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého finančného majetku, ktorý nie je zaradovaný medzi peňažné ekvivalenty.

Peňažnými tokmi z investičnej činnosti budú napr.:

- výdavky na obstaranie dlhodobých cenných papierov a podielov v iných účtovných jednotkách (okrem cenných papierov na obchodovanie a cenných papierov považovaných za ekvivalenty peňažných prostriedkov),
- výdavky na dlhodobé pôžičky poskytnuté účtovnou jednotkou inej účtovnej jednotke
- príjmy z predaja dlhodobých cenných papierov a podielov v iných účtovných jednotkách (okrem cenných papierov na obchodovanie a cenných papierov považovaných za ekvivalenty peňažných prostriedkov),
- príjmy zo splácania pôžičiek poskytnutých účtovnou jednotkou,
- príjmy z dividend a iných podielov na zisku (okrem tých, ktoré sú súčasťou prevádzkových činností),
- príjmy a výdavky súvisiace s derivátmi.

- *Peňažné toky z finančnej činnosti* sú tokmi z takých činností, ktoré vedú k zmenám v rozsahu a štruktúre vlastného imania a záväzkov účtovnej jednotky. Peňažné toky z finančnej činnosti sú rozdelené na :
 - peňažné toky vzniknuté vo vlastnom imaní, ktoré predstavujú napr.:
 - príjmy z upísaných akcií a obchodných podielov,
 - príjmy z ďalších vkladov do vlastného imania,
 - prijaté peňažné dary,
 - výdavky spojené s obstaraním príp. spätným odkúpením vlastných akcií a vlastných obchodných podielov.
 - peňažné toky, ktoré vznikajú z dlhodobých a krátkodobých záväzkov z finančnej činnosti. Sú nimi napr.:
 - príjmy z emisie dlhových cenných papierov,
 - výdavky na úhradu záväzkov z dlhových cenných papierov,
 - príjmy a výdavky súvisiace s derivátmi s výnimkou tých, ktoré sú určené na predaj alebo obchodovanie resp. ak sú súčasťou investičnej činnosti.

Peňažné toky z prevádzkovej, finančnej a investičnej činnosti môže účtovná jednotka určiť len na základe priamej metódy, kým pre prevádzkovú činnosť má možnosť voľby medzi priamou a nepriamou metódou vykazovania peňažných tokov. Účtovná jednotka sa tiež môže rozhodnúť, či bude prehľad peňažných tokov zostavovať horizontálnu alebo vertikálnu štruktúru prehľadu peňažných tokov, pričom do prehľadu budú zahrnuté len tie položky, ktoré súvisia s jej predmetom činnosti.

Prehľad zmien vlastného imania zachytáva stav, štruktúru a pohyby v rámci vlastného imania účtovnej jednotky. Porovnaním výšky na začiatku účtovného obdobia a následné zvýšenie, či zníženie počas tohto obdobia a jeho výšku na konci účtovného obdobia. Účtovné jednotky ho zostavujú s cieľom určiť príčiny zmien vlastného imania. Prehľad zmien vlastného imania je členený podľa jednotlivých položiek vlastného imania nasledovne :

- základné imanie účtovnej jednotky,
 - zapísané do obchodného registra,
 - nezapísané do obchodného registra.
- vlastné akcie a vlastné obchodné podiely,
- emisné ážio,

- rezervný fond, tvorený z kapitálových vkladov (tento fond je nedeliteľným fondom),
- ostatné kapitálové fondy,
- oceňovacie rozdiely nezahrnuté do výsledku hospodárenia,
- fondy tvorené zo zisku,
- nerozdelený zisk alebo nerozdelená strata minulých rokov,
- účtovný zisk resp. účtovná strata,
- vyplatené dividendy a i..

V prehľade zmien vlastného imania je finančný majetok uvádzaný ako položka znižujúca vlastné imanie vo forme vlastných akcií a obchodných podielov, ako položka zvyšujúca vlastné imanie v rámci oceňovacích rozdielov vyplývajúcich z precenenia cenných papierov a podielov, ktorý nebol zahrnutý do výsledku hospodárenia.

Účtovná jednotka má možnosť si vybrať formu akou bude prehľad zmien vlastného imania prezentovať, pričom môže ísť o jeho horizontálnu prípadne vertikálnu štruktúru.

3.2.3. *Vykazovanie finančného majetku v súlade s IFRS*

Medzinárodné štandardy finančného vykazovania IFRS definujú účtovnú závierku ako štruktúrovanú prezentáciu finančnej situácie a finančnej výnosnosti účtovnej jednotky, ktorej cieľom je poskytnúť informácie potrebné pre široký okruh používateľov.

Zákon o účtovníctve vymedzuje povinnosť zostavenia účtovnej závierky v súlade s IFRS účtovným jednotkám, ktoré spĺňajú podmienky stanovené v §22. Ostatné môžu účtovnú závierku zostaviť v súlade s IFRS dobrovoľne.

Účtovnú závierku zostavovanú v súlade s IFRS upravujú najmä nasledovné štandardy:

- IAS 1 Prezentácia účtovnej závierky,
- IAS 7 Výkaz peňažných tokov.

Kompletnú účtovnú závierku v súlade s IAS 1 tvoria tieto súčasti:

- výkaz finančnej situácie (súvaha) zostavený na konci účtovného obdobia,
- výkaz komplexného výsledku,
- výkaz zmien vlastného imania,

- poznámky obsahujúce súhrn významných zásad bilančnej politiky a iné vysvetľujúce poznámky,
- výkaz finančnej situácie na začiatku porovnateľného účtovného obdobia.

IAS 1 uvádza zoznam položiek, ktoré by mali byť zahrnuté v súvahe, vo výkaze komplexného výsledku prípadne v rámci poznámok k nim. Uvádza tiež položky týkajúce sa prehľadu zmien vlastného imania. Prehľad peňažných tokov je upravovaný samostatným štandardom IAS 7.

Súvaha predstavuje základnú bilanciu účtovnej závierky, ktorá poskytuje informácie o finančnej situácii účtovnej jednotky²². IFRS neuvádzajú povinnú formu ani štruktúru súvahy, účtovná jednotka má na výber buď jej vertikálnu, prípadne horizontálnu formu. Základnými položkami, ktoré sú v súvahe zobrazené sú aktíva (majetok), vlastné imanie a záväzky. Primárnym členením týchto položiek je členenie podľa vzťahu k prevádzkovému cyklu t.j., na obežný a neobežný majetok alebo budú usporiadané podľa ich likvidity, teda ako majetok krátkodobý a dlhodobý. Účtovná jednotka si môže zvoliť aj možnosť kombinácie oboch prístupov.

Finančné aktíva je účtovná jednotka povinná vykazovať samostatne v položkách ako peňažné prostriedky a peňažné ekvivalenty, obchodné pohľadávky a iné pohľadávky, finančné aktíva (toto členenie je v súlade s IAS 1). Podľa IFRS 7 nie je účtovná jednotka povinná členiť položky vykazované v súvahe podľa portfólia finančných nástrojov (vymedzených v IAS 39), ak sú zverejnenia uvedené v poznámkach. Tento štandard uvádza položky, ktoré budú zobrazené v súvahe v ich účtovnej hodnote. Sú nimi nasledovné:

- finančný majetok určený na obchodovanie,
- finančný majetok držaný do splatnosti,
- poskytnuté úvery a pohľadávky,
- finančný majetok určený na predaj,
- podiely v dcérskych podnikoch a pridružených podnikoch.

²² SOUKUPOVÁ, B. a kol., Účtovníctvo vo finančnom riadení, Bratislava: Súvaha, 2008, ISBN: 978-8089265-08-4, str. 69.

Tabuľka 7: Štruktúra súvahy podľa IFRS (vybrané položky) ²³

| Súvahová položka | Obdobie | |
|--|---------|----|
| | X2 | X1 |
| MAJETOK | | |
| <i>Neobežný majetok</i> | | |
| Investície o ktorých sa účtuje v súlade s metódou vlastného imania | | |
| Ostatný dlhodobý finančný majetok | | |
| <i>Obežný majetok</i> | | |
| Pohľadávky z obchodného styku | | |
| Peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov | | |

Výkaz komplexného výsledku poskytuje informácie o výkonnosti účtovnej jednotky, ktorá je vyjadrená jej ziskovosťou. Komplexný výsledok je vyjadrený ako výsledok hospodárenia vykázaný vo výkaze ziskov a strát upravený o výnosy a náklady vykázané vo vlastnom imaní. Rovnako ako aj u ostatných výkazov účtovnej závierky štandardy IFRS nešpecifikujú jeho presnú formu prípadne štruktúru.

Základnými prvkami, ktoré výkaz ziskov a strát zachytáva sú vzniknuté náklady a výnosy za sledované obdobie. Na to aby ich účtovná jednotka mohla zahrnúť do uvedeného výkazu musia spĺňať definíciu uvedenú v Rámcovej osnove a tiež vecnú a časovú súvislosť s vykazovaným obdobím. Náklady a výnosy môžu byť vo výkaze ziskov a strát triedené podľa druhu (napr. odpisy, materiálové náklady, mzdové a i.) , alebo podľa ich funkcie (tzn. účelovo napr. administratívna činnosť, distribúcia a i.). Prezentovať ich možno tiež v rámci **jedného** výkazu ako *Výkaz komplexného výsledku*, alebo **v dvoch** samostatných výkazoch a to ako samostatný *Výkaz ziskov a strát* a samostatný *Výkaz komplexného výsledku*.

²³ Šlosárová, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava: IURA EDITION, 2006, tabuľka str. 449

Tabuľka 8:

Štruktúra výkazu ziskov a strát podľa IFRS²⁴

| Výsledková položka | Obdobie | |
|--|---------|----|
| | X2 | X1 |
| Výnosy z bežnej činnosti | | |
| Iné výnosy | | |
| Zmena stavu zásob hotových výrobkov a nedokončená výroba | | |
| Spotreba materiálu a surovín | | |
| Zamestnanecké požitky | | |
| Odpisy | | |
| Ostatné prevádzkové náklady | | |
| Finančné náklady | | |
| Podiel ziskov a strát pridružených podnikov a spoločných podnikov (účtujeme o nich v súlade s metódou vlastného imania) | | |
| Daň z príjmov | | |
| <i>Získ/strata :</i> | | |
| • Pripadajúca na väčšinové podiely | | |
| • Pripadajúca na nekontrolujúce podiely | | |

Podľa IAS 1 by mali byť vo výkaze ziskov a strát samostatne vyčlenené tieto výsledkové položky týkajúce sa finančného majetku:²⁵

1. Čistý zisk / strata z :
 - cenných papierov držaných na obchodovanie,
 - cenných papierov na predaj so samostatným zverejnením ziskov/ strát vykázaných vo vlastnom imaní alebo ziskov/strát prevedených z vlastného imania do výsledku hospodárenia,
 - cenných papierov držaných do splatnosti.
2. Náklady a výnosy vyplývajúce z poplatkov z finančného majetku, ktorý nie je oceňovaný reálnou hodnotou, zo správcovských činností, podielových penzijných fondov,
3. Úrokový výnos z finančného majetku so zníženou hodnotou,
4. Suma zníženia hodnoty pre každú zo skupín finančného majetku,

²⁴ Šlosárová, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava: IURA EDITION, 2006, tabuľka str. 454

²⁵ SVITEK, M., 2008, Finančné nástroje podľa IFRS/IAS, Iura Edition, Bratislava 2008, ISBN-978-80-8078-188-0, str.

5. Celkový úrokový výnos a náklad (prepočítaný metódou efektívnej úrokovej miery) pre finančný majetok neoceňovaný reálnou hodnotou, táto suma je súčasťou položky finančné náklady.

Výkaz zmien vlastného imania

Nakoľko je pre používateľov účtovnej závierky nutné poznať zmeny vlastného imania detailne, na čo nestačí ich vykázanie v súvahe, sú všetky účtovné jednotky povinné zostavovať výkaz zmien vlastného imania, ktorý je samostatnou súčasťou účtovnej závierky zostavenej v súlade s IFRS. Výkaz zmien vlastného imania vysvetľuje jednotlivé transakcie súvisiace s vlastným imaním, ktoré spôsobujú zmenu výšky jeho jednotlivých položiek a celkovú zmenu vlastného imania ako takú. Zachytávajú sa v ňom zmeny všetky zmeny týkajúce sa vlastného imania, alebo len tie, ktoré sa vzťahujú na kapitálové transakcie s vlastníkami. Prehľad zmien vlastného imania môže byť prezentovaný v *stĺpcovej* prípadne *alternatívnej forme*, pričom tabuľka v ktorej bude zobrazený je buď *vertikálna* alebo *horizontálna*. Je len na účtovnej jednotke akú formu si vyberie.

IAS 1 odporúča účtovným jednotkám spracovať výkaz v ktorom budú zachytené nasledujúce skutočnosti:

- zisk prípadne stratu dosiahnutú za účtovné obdobie
- náklady a výnosy vykazované priamo vo vlastnom imaní,
- celkový objem nákladov a výnosov za účtovné obdobie v členení na :
 - časť, ktorá je priradená materskej účtovnej jednotke,
 - a na časť pripadajúcu na nekontrolujúce podiely účtovnej jednotky.
- vplyv zmien v bilančnej politike a opráv chýb na každú z položiek vlastného imania (v súlade s IAS 8).

Okrem toho účtovná jednotka uvedie vo výkaze zmien vlastného imania prípadne v poznámkach k nemu:

- kapitálové transakcie s vlastníkami vyplývajúce z rozdeľovania vlastníkom,
- zostatok nerozdeleného zisku resp. neuhradenej straty na začiatku a konci účtovného obdobia a jeho zmeny počas účtovného obdobia,
- porovnanie hodnôt na začiatku a konci účtovného obdobia:
 - základného imania a kapitálových fondov,
 - emisného ážia a rezervných fondov.

Zmeny vo vlastnom imaní budú spôsobené najmä *transakciami s akcionármi* (týmito transakciami sú napr. vklady a výbery vlastníkov do a z vlastného imania, dividendy), *celkovými nákladmi a výnosmi* vzniknutými v rámci bežného účtovného obdobia (porovnaním týchto položiek vzniká výsledok hospodárenia).

Účtovná jednotka podľa IAS 1 dopĺňa informácie o počte akcií a ich menovitej hodnote, o odsúhlasení počtu nesplatených akcií na začiatku a konci účtovného obdobia, o počte a hodnote vlastných akcií, ktoré má v držbe priamo alebo prostredníctvom dcérskych prípadne pridružených účtovných jednotiek. Tiež tu uvádza aj zmeny z emisného ážia, táto sa prejaví ako zmena vo vlastnom imaní resp. disážia, ktoré bude vykázané priamo vo výsledku hospodárenia.

Pre potreby vykázania finančného majetku je dôležité vyčíslit' rozdiely vznikajúce z precenenia majetku na reálnu hodnotu, ku dňu, ku ktorému za zostavuje účtovná závierka, prípadne ku dňu ich predaja. Tu môže nastať buď zvýšenie alebo zníženie hodnoty finančného majetku. V prípade zvýšenia hodnoty finančného majetku bude rozdiel z precenenia vykazovaný účtovnou jednotkou až do momentu jeho vyradenia, ak sa však hodnota finančného majetku zníži, bude toto zníženie predstavovať náklad bežného obdobia (vytvorí sa opravná položka).

Štruktúru výkazu zmien vlastného imania v alternatívnej štruktúre uvádzame v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 9: **Štruktúra výkazu zmien vlastného imania²⁶**

| Položka výkazu | Obdobie | |
|--|---------|----|
| | X2 | X1 |
| Zisk/strata za účtovné obdobie | | |
| Zvýšenie hodnoty z precenenia pozemkov | | |
| Zvýšenie hodnoty z prepočtu mien | | |
| Zvýšenie hodnoty z precenenia investícií | | |
| Čisté zvýšenie/zníženie vlastného imania nevykázané vo výkaze ziskov a strát | | |
| Súhrnný zisk alebo strata za predchádzajúce účtovné obdobie | | |
| Súhrnný zisk/strata : | | |
| Pripadajúca na väčšinové podiely | | |
| Pripadajúca na menšinové podiely | | |

²⁶ Šlosárová, A. a kol.: Analýza účtovnej závierky. Bratislava: IURA EDITION, 2006, str. 464

Výkaz peňažných tokov

Ako výkaz účtovnej závierky je najmä v súčasnosti veľmi dôležitý, nakoľko účtovné jednotky sa snažia nielen o dosahovanie zisku, ale aj o stanovenie, zabezpečenie a hlavne trvalé udržanie požadovanej úrovne likvidity a platobnej schopnosti. Od týchto ukazovateľov totižto závisí ich ďalšia existencia. Výkaz peňažných tokov je upravený samostatným štandardom a to IAS 7 - Výkazy peňažných tokov, pričom jeho zostavenie je povinné pre všetky účtovné jednotky, ktoré zostavujú účtovnú závierku v súlade s medzinárodnými štandardami IFRS.

Cieľom je prezentovať zmeny peňažných prostriedkov a peňažných ekvivalentov účtovnej jednotky počas bežného účtovného obdobia, tzn. akým spôsobom boli uvedené prostriedky a ich ekvivalenty získané a následne použité. Peňažné toky budú vo výkaze prezentované podľa jednotlivých činností, ktorými sú *prevádzková*, *investičná* alebo *finančná činnosť*²⁷ účtovnej jednotky.

Prírastky a úbytky peňažných prostriedkov, a finančný majetok ako taký bude vykazovaný v rámci finančnej alebo investičnej činnosti. Štruktúra výkazu peňažných tokov je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka 10: Výkaz zmien peňažných tokov²⁸

| Položka výkazu | Obdobie | |
|---|---------|----|
| | X2 | X1 |
| Peňažné toky z prevádzkovej činnosti | | |
| Peňažné toky z investičnej činnosti | | |
| Peňažné toky z finančnej činnosti | | |
| Čisté zvýšenie/ zníženie peňažných prostriedkov a ekvivalentov peňažných prostriedkov | | |
| Peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov na začiatku obdobia | | |
| Peňažné prostriedky a ekvivalenty peňažných prostriedkov na konci obdobia | | |

Poznámky ako súčasť účtovnej závierky majú za cieľ objasniť a doplniť údaje vykázané v jednotlivých výkazoch účtovnej závierky. Obsahujú prehľad významných zásad bilančnej politiky a ďalšie vysvetľujúce poznámky. Úlohou poznámok je poskytovať

²⁷ Charakteristika jednotlivých činností je uvedená na stranách 58 - 59

²⁸ ŠLOSÁROVÁ, A., a kol., Analýza účtovnej závierky, Bratislava 2006, IURA EDITION, 2006, str. 469

informácie vychádzajúce z požiadaviek IFRS, a ktoré nie sú vykázané v rámci jednotlivých výkazov, avšak sú potrebné pre pochopenie týchto informácií. Každá z položiek uvedených v niektorom z výkazov účtovnej závierky musí byť označená vzájomne prepojeným odkazom na súvisiacu informáciu v rámci poznámok. Údaje v poznámkach sú najčastejšie prezentované v tomto poradí:

- vyhlásenie o súlade s IFRS,
- prehľad významných účtovných metód,
- doplňujúce informácie k položkám prezentovaným vo výkaze zobrazujúcom finančnú situáciu (súvaha), výkaze komplexného výsledku, výkaze zmien vlastného imania a výkaze peňažných tokov, v poradí v akom je prezentovaný každý z výkazov a jednotlivé položky,
- ostatné zverejnenia.

Záver

Finančný majetok tvorí neoddeliteľnú súčasť celkového majetku každej účtovnej jednotky a zároveň predstavuje užitočný nástroj riadenia aktív.

Diplomová práca bola venovaná problematike finančného majetku, jeho oceňovaniu, účtovaniu a vykazovaniu v rámci účtovnej závierky. Problematike finančného majetku sa venuje z hľadiska národnej i nadnárodnej právnej úpravy, čím je možné poukázať na spoločné a prípadné rozdielne prístupy týkajúce sa finančného majetku.

Diplomová práca je rozčlenená do troch kapitol. Prvá kapitola bola zameraná na vymedzenie základných pojmov v rámci charakteristiky majetku ako celku. Súčasťou kapitoly bolo členenie finančného majetku podľa slovenskej legislatívy a IFRS. Slovenská úprava účtovníctva definuje majetok ako aktívum účtovnej jednotky, ktoré je výsledkom minulých udalostí a je takmer isté, že v budúcnosti zvýši ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dajú sa spoľahlivo oceniť. Hlavným kritériom pre vymedzenie majetku z pohľadu IFRS je jeho kontrolovateľnosť účtovnou jednotkou.

Druhá kapitola diplomovej práce bola venovaná hlavnému cieľu a čiastkovým cieľom potrebných na dosiahnutie hlavného cieľa. V rámci kapitoly sme sa zaoberali opisom vedeckých metód, ktoré boli použité pri spracovaní diplomovej práce.

Tretia kapitola sa zamerala na účtovanie, oceňovanie a vykazovanie finančného majetku podľa národnej a nadnárodnej právnej úpravy účtovníctva. Špecifikovali sme oceňovanie a vykazovanie finančného majetku pre potreby zverejňovania informácií v účtovných závierkach účtovných jednotiek z hľadiska oboch právnych úprav. Podľa IFRS je najdôležitejším krokom v rámci prvotného ocenenia finančného majetku jeho zaradenie do príslušnej skupiny majetku. Toto zaradenie má vplyv na jeho ocenenie a následné vykázanie v účtovnej závierke. V Slovenskej republike danú problematiku upravuje zákon o účtovníctve, ktorý sa považuje za najvyššiu právnu normu.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Zoznam použitej literatúry

Knihy

1. BIELNA, J.,HUDECOVÁ, I., 2010, *Dane, účtovníctvo – vzory a prípady 5 – 6 /2010*, Poradca, Žilina 2010, ISBN: 1335-9630,
2. JUHÁSZOVÁ, Z., 2007, *Peňažné prostriedky v účtovníctve podnikateľov*, Iura Edition, Bratislava 2007, ISBN: 978-80-8078-134 -7,
3. DVOŘÁKOVÁ, D., 2009, *Finanční účetnictví a vykznictví podle mezinárodních standardů IFRS*, Computer Press, Brno 2009, ISBN-978-80-251-1950-1,
4. KALETOVA, V, TURÓCIOVÁ, J., 2008, *Účtovné súvzťažnosti*, Poradca podnikateľa, Žilina 2008, ISBN: 978-80-88931-93-5,
5. KOVANICOVÁ, D., 2005 *Finanční účetnictví*. Praha: BOVA POLYGON, 2005, ISBN: 80-7273-129-7
6. MELUCHOVÁ, J., 2009, *Účtovníctvo a vykazovanie poisťovní podľa IFRS*, Iura Edition, Bratislava 2009, ISBN: 978-80-8078-278-8,
7. SOUKUPOVÁ, B., ŠLOSÁROVÁ, A., BAŠTINCOVÁ, A., 2001, *Účtovníctvo*, Iura Edition, Bratislava 2004, ISBN: 80-89047-01-7,
8. SOUKUPOVÁ, B., kol.,2008, *Účtovníctvo vo finančnom riadení*,Súvaha, Bratislava 2008, ISBN: 978-8089265-08-4,
9. ŠLOSÁROVÁ, A., a kol., 2006, *Analýza účtovnej závierky*, Iura Edition, Bratislava 2006, ISBN: 80-8078-070-06,
10. ŠLOSÁROVÁ, A., ŠLOSÁR, R., 2006 *Cenné papiere a podiely v účtovníctve podnikateľov*, Iura Edition, Bratislava 2006, ISBN: 80-8078-125-7,
11. SVITEK, M., 2008, *Finančné nástroje podľa IFRS/IAS*, Iura Edition, Bratislava 2008, ISBN -978-80-8078-188-0,

Zákony

12. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov,
13. Zákon č. 530/1990 Z. z. o dlhopisoch v znení neskorších predpisov,
14. Zákon č. 594/2003 Z. z. o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov
15. Zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch v znení neskorších predpisov
16. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník,

17. Zákon č.513/1991 Zb. Obchodný zákonník,
18. Zákon č. 191/1950 Z. z. o zmenkách v znení neskorších predpisov
19. Zákon č. 144/1998 Z. z. o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste a o doplnení niektorých ďalších zákonov,
20. Opatrenie Ministerstva financií SR č. MF/23054/2002 -92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov,
21. Opatrenie Ministerstva financií SR č. 4455/2003 - 92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o usporiadaní, označovaní a obsahovom vymedzení položiek individuálnej účtovnej závierky a rozsahu určených z individuálnej účtovnej závierky na zverejnenie pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov,
22. Medzinárodné účtovné štandardy. Slovenský preklad publikovaný ako príloha Nariadenia komisie ES 1725/2003, ktorým sa prijímajú určité medzinárodné účtovné štandardy v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady ES č.1606/2002

Iné zdroje

23. [http:// www.dane-uctovnictvo.sk](http://www.dane-uctovnictvo.sk)
24. [http:// www.finance.gov.sk](http://www.finance.gov.sk)
25. [http:// www.uctovnictvo.sk](http://www.uctovnictvo.sk)